

**Jämförande studie av ordförrådet i Mauri Kunnas
bildordbok *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–
ruotsi* och unga finlandssvenska vuxnas
uppfattningar om en idealisk bildordbok**

Katariina Laiho

Biämnesavhandling

Nordiska språk

Institutionen för språk- och översättningsvetenskap

Humanistiska fakulteten

Åbo universitet

Juni 2022

The originality of this thesis has been checked in accordance with the University of Turku quality assurance system using the Turnitin OriginalityCheck service.

Biämnesavhandling

Nordiska språk

Katariina Laiho

Jämförande studie av ordförrådet i Mauri Kunnas bildordbok *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi* och unga finlandssvenska vuxnas uppfattningar om en idealisk bildordbok

Antal sidor: 54 s., bilagor 40 s.

I denna undersökning utreder jag hur de tvåspråkiga informanternas bild av en idealisk bildordbok motsvarar en existerande bildordbok. Materialet i studien utgörs av enkätsvar och Mauri Kunnas (2013a) bildordbok *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi*. Åtta unga vuxna finlandssvenska informanter har deltagit i undersökningen och fyllt i en enkät som de fått per e-post. Informanternas enkätsvar har jämförts med de resultat som erhållits i analysen av innehållet av Mauri Kunnas bildordbok. De använda metoderna är huvudsakligen kvalitativa med några kvantitativa drag, t.ex. antalet förekomster av lexikaliska enheter.

Resultaten av denna studie visar att nästan en fjärdedel av de lexikaliska enheterna i Kunnas bildordbok är gemensamma med informanternas enkätsvar och de omfattar bl.a. siffror, fordon och deras delar, möbler, naturfenomen och tider på dygnet, färger, jul-, rymd- och sjörelaterade enheter, sportgrenar och sportredskap samt kroppsdelar och klädesplagg. Merparten av dessa lexikaliska enheter anses också vara relevanta för en idealisk bildordbok enligt informanterna. De teman som har mest gemensamma lexikaliska enheter med Mauri Kunnas bildordbok och informanternas enkätsvar är *Kropp och kläder, Väder och tid, Sjörovare, Siffror, Bilar* samt *Jul*.

Enkätresultaten visar att innehållet av Mauri Kunnas bildordbok i stort motsvarar informanternas idealiska bildordbok både språkmässigt och bildmässigt. Över hälften av temana i Mauri Kunnas bildordbok verkar vara relevanta för en idealisk bildordbok, fast de flesta av de lexikaliska enheterna i enkätsvaren inte är identiska med bokens lexikaliska enheter eller överhuvudtaget återfinns i boken. Relativt många lexikaliska enheter som framkommer i enkätsvaren verkar vara sammansättningar eller närsynonymer och polysemer till bokens lexikaliska enheter. Övrigt är att alla teman som informanterna upplever som relevanta inte direkt förekommer i Mauri Kunnas bildordbok. Teman relevans, angelägenhetsgrad och antalet gemensamma lexikaliska enheter i enkätsvaren och boken varierar relativt mycket mellan informanterna. Vad gäller bilderna i en idealisk bildordbok, är informanterna däremot relativt enhälliga. De anser att bilderna borde vara tecknade eller färggranna, och i detta avseende motsvarar Mauri Kunnas bildordbok väl informanternas uppfattningar om en idealisk bildordbok.

Då antalet informanter i studien är relativt litet är resultaten inte generaliserbara, men de ger en inblick i hur relevant innehållet av Mauri Kunnas bildordbok kan tänkas vara. För att man ska kunna dra tillförlitliga slutsatser om en idealisk bildordbok behövs det mer forskning. Emellertid erbjuder denna undersökning intressant material som kan vara till nytta när man exempelvis utarbetar nya bildordböcker för undervisningsändamål.

Nyckelord: bildordbok, fallstudie, innehållsanalys, ordförråd

Innehåll

1 Inledning	5
1.1 Syfte	6
1.2 Material och metod	6
1.3 Avhandlingens disposition	6
2 Central terminologi	8
2.1 Vad är ett ord?	8
2.2 Lemman, ordfamiljer, lexikaliska enheter, flerordsenheter och sammansättningar	9
2.3 Lexikala relationer: polysemi, homonymi och synonymi	10
3 Tvåspråkiga bildordböcker	12
3.1 Vad är en bildordbok?	12
3.2 Illustrationer i bildordböcker	12
4 Tidigare forskning	15
5 Material och metod	17
5.1 Mauri Kunnas bildordbok <i>Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi</i>	17
5.2 Informanter och datainsamling	19
5.2.1 Informanter	19
5.2.2 Enkät	20
5.2.3 Genomförande av enkätundersökningen	22
5.3 Metod	22
6 Resultat	24
6.1 Gemensamma lexikaliska enheter mellan enkätsvaren och bildordboken	24
6.1.1 De lexikaliska enheter som finns i boken och informanternas svar	24
6.1.2 Delar av sammansättningar, närsynonymer och polysemer som liknar bokens lexikaliska enheter	29
6.2 En idealisk bildordbok enligt informanterna vs Mauri Kunnas bildordbok	32
6.2.1 Teman i en idealisk bildordbok jämfört med Kunnas bildordbok	33
6.2.2 De viktigaste lexikaliska enheterna i en idealisk bildordbok jämfört med Kunnas bildordbok	37
6.2.3 Bilderna i en idealisk bildordbok jämfört med Kunnas bildordbok	41
7 Sammanfattande diskussion	44
Litteratur	50
Bilagor	55
Bilaga 1. De lexikaliska enheter som förekommer i Mauri Kunnas bildordbok <i>Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi– ruotsi</i>	55
Bilaga 2. Enkäten	72

Bilaga 3. Informanternas fem först angivna lexikaliska enheter per tema jämfört med innehållet i Mauri Kunns bildordbok	75
Bilaga 4. Teman relevans och angelägenhetsgrad enligt studiens informanter	80
Bilaga 5. Frekvens av lexikaliska enheter per tema angivna av informanterna jämfört med Mauri Kunns bildordbok	81
Bilaga 6. Sammanfattning av informanternas svar på enkätfrågorna	86
Lyhennelmä	89

Tabeller

Tabell 1 Antalet lexikaliska enheter enligt temana i Mauri Kunns bildordbok	18
Tabell 2 Bakgrundsinformation om studiens informanter	20
Tabell 3 Lexikaliska enheter som delar av sammansättningar i Mauri Kunns bildordbok	29
Tabell 4 Relevanta teman för en bildordbok enligt informanterna	33
Tabell 5 Teman relevans enligt informanterna (N=8)	34
Tabell 6 Evaluering av teman med angelägenhetsgrader: antalet svar (N=8)	35
Tabell 7 Viktigaste teman och lexikaliska enheter för en idealisk bildordbok enligt informanterna	38
Tabell 8 Viktigaste teman och lexikaliska enheter för en idealisk bildordbok enligt informanterna jämfört med Mauri Kunns bildordbok	40
Tabell 9 Egenskaper hos bilder i en idealisk bildordbok	42

Figurer

Figur 1 Antalet gemensamma lexikaliska enheter per tema i Mauri Kunns bildordbok och informanternas svar på fråga nr 8.	24

1 Inledning

I min avhandling undersöker jag ordförrådet i Mauri Kunnas *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi (Tokrolig bildordbok: finska–svenska, egen översättning)* och hur den motsvarar informanternas uppfattningar om en idealisk bildordbok. Avhandlingens tema är av intresse speciellt därför att innehållet av denna bildordbok inte har studerats och evaluerats förut. Således fyller studien för sin del en forskningslucka i den finska bildordboksforskningen. Undersökningen siktar på att svara på Garavinis (2014: 293) krav på nya studier om bilderböcker för att förbättra barnböckernas ställning och synlighet och för att utveckla innehållet av nya kommande bildordböcker.

Trots att det finns tidigare forskning om bilderböcker och deras översättningar (se närmare kapitel 4) saknas det dock tidigare studier om bildordböcker som står i fokus i denna studie. I min avhandling pro gradu (Laiho 2017) har jag undersökt det aktiva och passiva ordförrådet i engelska hos fyra finskspråkiga syskon, och jag har använt samma bildordbok som testmaterial i denna studie. Som jag påpekat i Laiho 2017 erbjuder Mauri Kunnas bildordbok mycket material för vidare forskning, och det har motiverat mig att undersöka ämnet vidare.

Bildordböckerna skiljer sig från varandra varför det är intressant och också nyttigt att studera dem noggrannare för att kunna skapa ännu bättre bildordböcker som motsvarar användarnas behov. Som Mauri Kunnas själv har sagt i Garavinis (2014: 332) intervju är målgruppen för hans böcker först och främst barn, men delvis skriver han också för vuxna. Föräldrarnas roll sägs att vara en av de nyckelfaktorer som påverkar möjligheterna för en lyckad tidig språkinläring (Skinnari & Sjöberg 2018: 26). Därför borde bildordböckerna motsvara också vuxnas förväntningar. Således är temat i föreliggande studie även pedagogiskt intressant och kan vara till nytta för att skapa nya bildordböcker och uppmuntra både föräldrar och lärare att använda dem för att positivt påverka barns språkkompetens. Vidare kan språklärare tillämpa studiens resultat i sin språkundervisning om relevant ordförråd. Som Boers (2015: 582) anger spelar förvärvet av ordförråd en stor roll i andraspråksinläring. När samspelet av bilder och lexikaliska enheter i bildordböcker beaktas kan lärare eller andra fostrare stödja barn med olika inlärningsförmåga i sin ordförrådsutveckling både språkligt och visuellt.

1.1 Syfte

Syftet med föreliggande studie är att analysera Mauri Kunnas (2013a) bildordbok *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi*, evaluera dess ordförråd och undersöka vad för slags förväntningar unga vuxna har på en idealisk bildordbok. Jag utreder om det finns ett samband mellan innehållet av Mauri Kunnas bildordbok och de unga vuxna finlandssvenskarnas uppfattningar om en idealisk bildordbok. I undersökningen söker jag svar på följande frågor:

1. Vilka lexikaliska enheter förekommer det både i Mauri Kunnas bildordbok *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi* och i de unga finlandssvenska vuxnas enkätsvar?
2. Vilka teman har flest gemensamma lexikaliska enheter mellan boken och enkätsvaren?
3. Vilka temaområden, lexikaliska enheter och vilka slags bilder hör till en idealisk bildordbok enligt informanterna och hur motsvarar svaren Mauri Kunnas bildordbok?

1.2 Material och metod

Materialet som jag använder i min undersökning är Mauri Kunnas bildordbok *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi*. Den används som underlag för en enkät som har delats ut till sammanlagt åtta utvalda finlandssvenska informanter per e-post. De finlandssvenskar som har deltagit i enkätundersökningen har själva identifierat sig som tvåspråkiga. Således är jag intresserad av tvåspråkiga unga vuxna som kan båda språken i Mauri Kunnas tvåspråkiga bildordbok, dvs. både finska och svenska.

Jag har samlat in allt material för denna studie själv. För att få veta hur Mauri Kunnas bildordbok motsvarar unga vuxnas uppfattningar om en idealisk bildordbok jämför jag informanternas enkätsvar med de teman och lexikaliska enheter som Kunnas bildordbok innehåller. Jag använder mest kvalitativa metoder i denna avhandling, men det finns också kvantitativa drag i form av bildordboksanalys där jag exciperar alla teman i bildordboken och räknar antalet lexikaliska enheter både per tema och totalt.

1.3 Avhandlingens disposition

Denna avhandling består av sju huvudkapitel. Den teoretiska delen inleds med kapitel 2 där jag beskriver vad som är ett ord och hur lemman, ordfamiljer, lexikaliska enheter, flerordsenheter

och sammansättningar kan definieras. I detta kapitel redogör jag också för närsynonymer och polysemer som tillsammans utgör grunden för analysen av materialet. I kapitel 3 definierar jag vad som är en bildordbok och introducerar olika illustrationer som bildordböcker kan ha. I kapitel 4 kartlägger jag i korthet tidigare forskning om Mauri Kunnas bilderböcker och presenterar en annan undersökning som har med Mauri Kunnas bildordbok att göra. I kapitel 5 beskriver jag materialet och metoderna i föreliggande studie mer ingående. Därefter presenterar jag resultaten av denna undersökning i kapitel 6. Avslutningsvis sammanfattar och diskuterar jag resultaten i det sista kapitlet.

2 Central terminologi

Ordförråd är en flerdimensionell konstruktion, en av de viktigaste komponenterna i språket, som innefattar ord och deras betydelser (Saville-Troike 2006: 191). Forskare inom fältet tenderar att definiera ett ord på olika sätt, beroende på vad som bäst passar studiernas syfte. Därför är det omöjligt att tillhandahålla en enda heltäckande definition av ett ord. Eftersom ord definieras och räknas på olika sätt i diverse studier är det också svårt att jämföra resultaten i studierna med varandra. För att kunna definiera ett ord introducerar jag inledningsvis central terminologi kring problematiken. Efter att ha presenterat några av de viktigaste termerna relaterade till begreppet ord kommer jag slutligen att presentera hur ord definieras i denna studie. I detta kapitel presenterar jag hur ord kan betraktas som lemman, ordfamiljer, lexikaliska enheter, flerordsenheter och sammansättningar, och vad för slags relationer det finns mellan olika lexikaliska enheter i form av polysemi, homonymi och synonymi. Alla förekommande exemplen är mina egna och de kan också hittas i Mauri Kunnas bildordbok.

2.1 Vad är ett ord?

När man talar om ordförråd är det väsentligt att börja med hur man definierar ett ord. Enligt Josefsson (2005: 9) är det samtidigt lätt och mycket svårt att besvara denna fråga. Är t.ex. uttryck som *i dag* ett eller två ord? Fast många forskare har försökt ge en allmänt accepterad definition av ett ord, och de flesta av oss skulle vara överens om gränserna mellan olika ord, finns det inte någon etablerad formulering (ibid.). Enligt Read (2000: 1) är ord "språkets grundläggande byggsten, betydelseenheter av vilka större strukturer som meningar, stycken och hela texter bildas" (min egen översättning). Josefsson (2005: 9) poängterar att ord är "en grundläggande enhet i språket, den enhet med vilken vi bildar fraser, satser och meningar", oavsett definitionen. Många ord som sammansättningar, t.ex. *tågstation* och *järnväg*, och avledningar, t.ex. *trummis* och *simning*, kan ofta brytas ner i mindre delar och ord kan se mycket olika ut i olika språk (Josefsson 2005: 9–10). I avsnitt 2.2 beskriver jag orden som lemman, ordfamiljer och lexikaliska enheter. Vidare definierar jag flerordsenheter och sammansättningar med hjälp av mina egna exempel.

2.2 Lemman, ordfamiljer, lexikaliska enheter, flerordsenheter och sammansättningar

Enligt Svensén (2004: 115) är *lemma* en representant för ett språkligt tecken, nämligen den lexikaliska enhet som ordboksartikeln handlar om. Lemma är vanligtvis den minsta böjda formen av ett ord som brukar vara den obestämda formen singularis av ett substantiv eller infinitivformen av ett verb. Med hänvisning till Nation (2001: 7) består ett lemma av en grundform (som oftast står som uppslagsord i ordböcker) och några av dess böjda och reducerade former (t.ex. *hus* och *husen* hör till samma lemma). Uppslagsord i ordböcker betraktas ofta som en synonym till lemma, men som Svensén (2004: 114) konstaterar kan termen lemma bli problematisk att definiera när lemmatecknen består av flerordsenheter. Därför kan en annan term, *ordfamilj*, vara ett mer giltigt val i vissa fall. Förutom basformen (t.ex. infinitivformen av verbet *flyga*) och dess böjda former (t.ex. *flyger* och *flugit*) inkluderar ordfamiljer närbesläktade härledda former av ordet (Nation 2001: 8). Som exempel kan nämnas *flygning* och *flyg*. Med andra ord hör dessa lexikaliska enheter som delar en gemensam betydelse sinsemellan till en viss ordfamilj (Read 2000: 19). Det finns bevis som antyder att dessa ordformer bearbetas tillsammans i sinnet (se t.ex. Nagy m.fl. 1989; Bertram, Baayen & Schreuder 2000; Bertram, Laine & Virkkala 2000), och därför används ordfamiljer ofta som en allmän term i ordförrådsrelaterade studier (se t.ex. Ala-Akkala 2010; Pirilä 2012; Harkio 2016).

För att kunna referera till enstaka ord, sammansättningar och flerordsenheter har jag emellertid bestämt mig för att använda termen *lexikalisk enhet* i denna studie. Eftersom Mauri Kunnas bildordbok inte har en alfabetisk makrostruktur passar termen lexikalisk enhet bättre än lemma. Vidare uppger Anward och Linell (1976: 77) att de lexikaliska enheterna kan vara morfem, stammar, grundord, avledningar eller sammansättningar. Enligt Widdowson (2000: 36), en av pionjärforskarna inom språkundervisning och inlärningsmetoder, är lexikaliska enheter de ordboksenheter som signalerar olika betydelser. Loewen och Reinders (2011: 110) använder även den plurala formen av lexikaliska enheter som synonym till ordförråd. För denna studiens syfte kan lexikaliska enheter ändå definieras på samma sätt som i min tidigare avhandling (se Laiho 2017); de är ordförrådsenheter som refererar till ordboksinläggen i Mauri Kunnas bildordbok och de föreslagna motsvarigheterna givna av informanterna.

De lexikaliska enheter som består av flera graford kallas *flerordsenheter* (Svensén 2004: 125). Grundkriterium för att flerordsenheter ska kunna hänföras som lemman är att de har lagrats i vårt mentala ordförråd som enheter, dvs. att de har undergått någon form av lexikalisering

(Svensén 2004: 125). Svensén (2004: 126) betonar att det finns skillnader mellan olika språk vad gäller flerordsenheter. I finskan brukar man sammanskriva nästan allt i sammansatta uttryck, medan dessa lexikaliska enheter i svenskan kan skrivas isär, t.ex. *varvastossut* (fi) respektive *flip-flop skor* (sve).

Sammansättningar består åtminstone av två delar som båda kan fungera som självständiga ord (Malmgren 1994: 23). Exempel på sammansättningar är *bordsfotboll*, *brandbil*, *brevlåda*, *parkeringsplats*, *solstol* och *turistbuss*. Sammansättningar kan vara helt genomskinliga, dvs. ”lätt begripliga för vem som helst som kan de båda ord som ingår i dem” (Malmgren 1994: 24) eller ogenomskinliga (t.ex. *keldjur* och *pekipinne*). Den första huvuddelen av en sammansättning kallas *förled* och den andra *efterled* som är den viktigaste delen av sammansättningen (Malmgren 1994: 34). Efterleden avgör exempelvis vilken ordklass som sammansättningen tillhör. Sammansättningar med substantiviska förleder kan t.ex. beteckna material (*stenhuggare* och *guldmedalj*) eller ange tid eller plats (*julfest* eller *månvandring*). Dessa substantiviska sammansättningar är de vanligaste också i Mauri Kunnas bildordbok (se bilaga 1). I det följande avsnittet redogör jag för de olika relationer som de lexikaliska enheterna kan ha sinsemellan.

2.3 Lexikala relationer: polysemi, homonymi och synonymi

Polysemi betyder att ett ord eller uttryck har flera olika betydelser som är besläktade och det finns en förbindelselänk mellan dem (Malmgren 1994: 18). Som exempel kan nämnas den lexikaliska enheten *fluga*. Denna lexikaliska enhet har såväl grundbetydelsen eller den egentliga betydelsen (’en insekt’) som en sekundär, bildlig eller metaforisk betydelse, t.ex. ’band som knyts runt halsen på män till en rosett’ (SAOL 2015). Eftersom vissa betydelser är mer centrala och andra marginella finns det centrallexem eller *prototyper* som är de lexikaliska enheter till vilka alla andra lexikaliska enheter inom betydelsenätverket kan relateras plausibelt och ekonomiskt (Walder 2002: 313). Termen *prototyp* betyder en abstraktare idealbild av en referent i språkbrukarnas föreställningsvärld (Malmgren 1994: 14). Det är det mest prototypiska varianten av en lexikalisk enhet. Om ett flertydigt ord härstammar bara från ett ord och det finns en förbindelselänk med en liten betydelseskillnad är ordet polysemt (Malmgren 1994: 18–19).

I polysemin har en lexikalisk enhet två eller fler betydelser som uppförs under samma uppslagsord i ordböcker, medan i homonymin är det två olika lexikaliska enheter som har samma yttre form och de uppförs i skilda uppslagsord i ordböcker. Som exempel på polysemi kan nämnas den lexikaliska enheten *bock* som kan referera till ett djur eller ett

gymnastikredskap. Termen *homonymi* refererar till att båda betydelserna ytligt uttrycks med samma ord av en ren tillfällighet (Malmgren 1994: 18). Således härstammar en flertydig lexikalisk enhet från två olika lexikaliska enheter och de båda betydelserna saknar förbindelselänk (Malmgren 1994: 18–19). Homonymin betyder flertydighet där de lexikaliska enheter som skrivs eller uttalas på samma sätt ändå har olika betydelser (jfr. Börestam & Huss 2001: 14). Dessa lexikaliska enheter kallas *homonymer* och som exempel kan nämnas *kör* som ett substantiv och som ett böjt verb eller finskans *kuusi* som kan referera till både siffran sex och ett trädslag.

Synonymi kan anses innefatta tre aspekter: denotativ betydelse, konnotativ betydelse och pragmatiska egenskaper (Zgusta 1971: 27, 89). *Denotativ betydelse* är ordets så kallade egentliga (objektiva eller kognitiva) betydelse, medan konnotativ betydelse refererar till vissa associationer av ordet och dess bibetydelse, så kallat subjektiv eller emotiv betydelse (Svensén 2004: 268). Exempelvis har de lexikaliska enheterna *mor* och *mamma* samma denotativ betydelse, men när det gäller konnotativ betydelse kan de skilja sig åt. Af Trampe (1990: 26) definierar *konnotativ betydelse* som ”det kommunikationsvärde ett uttryck har just därför att det refererar till något visst i omvärlden”. Ordets konnotativa betydelse kan hänvisa till de känslomässiga associeringar och konsekvenser som ett ord har, den utvecklas i sociala sammanhang och den kan variera mellan olika epoker, inställningar och grupper. *De pragmatiska egenskaperna* avser däremot bl.a. ordets förekomst inom olika stilskikt och dess karaktär av allmänspråkligt ord respektive fackterm (ibid.).

När två ord är likvärdiga ur alla dessa tre aspekter, det vill säga denotativ och konnotativ aspekt samt pragmatiska egenskaper, talar man om *fullständig synonymi* (Svensén 2004: 268). Svensén (2004: 269) hävdar att fullständiga synonymer ändå är ovanliga utanför fackspråket, speciellt vad gäller innehållsord. Vanligtvis är två ord fullständiga synonymer bara om de båda är fackspråkliga och används vid sidan av varandra (ibid.). *Närsynonymer* betyder däremot att två ord enbart är likvärdiga i denotativ betydelse (Svensén 2004: 268–269). Som exempel kan nämnas de lexikaliska enheterna *kompis* och *vän*. Enligt Svensén (2004: 269) kan två ord vara närsynonymer när det ena ordet tillhör fackspråket och det andra tillhör allmänspråket; de båda orden tillhör allmänspråket men de representerar olika stilskikt; båda orden är allmänspråkliga men det ena är ett ”främmande ord” och det andra är ett inhemskt ord; eller när orden har samma denotativa betydelse men de har olika konnotativa betydelser.

3 Tvåspråkiga bildordböcker

Eftersom min undersökning handlar om bildordböcker, speciellt tvåspråkiga bildordböcker, är det viktigt att definiera vad som är en bildordbok. I detta kapitel beskriver jag också generella drag av illustrerade bildordböcker.

3.1 Vad är en bildordbok?

En bildordbok är en ordbok som beskriver olika uttryck med hjälp av bilder och skriftliga former. Enligt Svensén (2004: 41) utgår bildordböckerna från begrepp som är åskådliggjorda genom bilder. Det ord som motsvarar begreppet ges i anslutning till varje bild och denna uppläggning passar speciellt bra för flerspråkiga ordböcker (ibid.). Törnqvist (1999: 249) påpekar att urvalet av lexikaliska enheter i bildordböckerna är begränsat till vad som tydligt kan visas i bild. Därför lämpar bildordböcker sig främst för de lexikaliska enheter som står för konkreta substantiv och kan framställas visuellt (Svensén 2004: 41). Mauri Kunnas bildordbok är ett exempel på en tvåspråkig illustrerad färgordbok som består av uppslagsord på två språk (här finska och svenska) samt bilder som representerar dessa lexikaliska enheter.

Hartmann och James (1998) gör en skillnad mellan illustrerade ordböcker och bildordböcker. Skillnaden mellan dem är att en del av uppslagsorden i illustrerade ordböcker har bilder vid sin sida, medan alla uppslagsord är representerade med bilder i bildordböcker. Det finns tidigare forskning om illustrerade ordböcker (t.ex. Hupka 1989; Stein 1991; Nikula 2008), men det saknas ändå en omfattande diskussion om ämnet (Nikula 2008: 304). Svensén (2004: 377) påpekar att tvåspråkiga ordböcker sällan illustreras, eftersom ”de primärt framställer ekvivalensrelationerna mellan två språks resp. teckensystem”. I detta avsnitt koncentrerar jag mig på Svenséns (2004) definitioner och olika typer av illustrationer som han nämner i sin *Handbok i lexikografi*.

3.2 Illustrationer i bildordböcker

Svensén (2004: 366) poängterar att en illustration inte alltid består av en bild, utan att den ofta är försedd med olika verbala element som tillsammans med bilden utgör illustrationen. I regel har illustrationen en rubrik som markerar vilket lemma den är adresserad till (Stein 1991: 106). Svensén (2004: 367) konstaterar att färgbilder ger mer information än svartvita bilder. Vidare är teckningar mindre realistiska än fotografier, men teckningarna kan göras mer karakteristiska genom att framhäva alla relevanta och gemensamma drag för att avbilda prototyper av de

lexikaliska enheter som presenteras (ibid.). Det är oftast substantiv som beskrivs med hjälp av bilder, men det förekommer också adjektiv, verb och hela ordförbindelser som illustreras med olika bilder (Svensén 2004: 369).

Svensén (2004: 369–377) delar illustrationerna i sju olika typer: unikala illustrationer, uppräknande illustrationer, strukturillustrationer, funktionsillustrationer, sekvensillustrationer, nomenklatoriska illustrationer och sceniska illustrationer. När illustrationen avser ett enda exemplar av föremålet i fråga, kallas den *unikal illustration* (Svensén 2004: 369, terminologin från Hupka 1989). Ibland kan en unik illustration också benämna föremålets olika delar, men när flera, sinsemellan olika typer, förekommer kan man visa fler än en typ med en *uppräknande illustration* (Svensén 2004: 370–371).

Enligt Svensén (2004: 371–375) används *strukturillustrationer* när föremålet uppvisas i sitt normala sammanhang. Föremålet kan framhävas t.ex. genom att avbilda närmiljön där det förekommer eller genom att göra det kraftigare än omgivningen. Däremot i *funktionsillustrationer* visas föremålet i sin normala funktion, t.ex. med hjälp av en bild där funktionen antyds. *Sekvensillustrationer* används för att beskriva rörelser och omvandlingar, och i dem visas föremålet eller personen i flera positioner eller utvecklingsstadier. I en *nomenklatorisk illustration* presenteras centrala föremål och begrepp inom ett visst ämnesområde (Svensén 2004: 374). Nomenklatoriska illustrationer används t.ex. i ordböcker som är avsedda för språkinläring och de brukar ha en encyklopedisk karaktär. På samma sätt som nomenklatoriska illustrationer är *sceniska illustrationer* vanliga i ordböcker avsedda för språkinläring. Dessa illustrationer visar hela miljöer med typiska aktiviteter och föremål. Svensén (2004: 375) anger att ”inläring av en grupp ord underlättas om dess tillhör samma eller besläktade semantiska fält”. Då får man en sammanhållande bild som kan betraktas som en fördel i ordinläringen. Svensén (2004: 363) konstaterar att illustrationernas huvudsyfte i språkordböcker är att ge ett visuellt stöd för teckeninnehållet i en lexikalisk enhet. Meningen är att göra en länk mellan det visuella och det verbala, och därför borde illustrationerna placeras i direkt anslutning till uppslagsorden (Svensén 2004: 366–367).

Illustrationer och bilder har olika funktioner för olika användargrupper. Svensén (2004: 365) påpekar att illustrationer är viktigare i andraspråksordböcker än i förstaspråksordböcker samt att de är nyttiga i nybörjarordböcker av centralt ordförråd. Fastän de flesta av användarna av andraspråksordböcker är vuxna gäller deras tidigare erfarenheter inte språket utan världen (ibid.). Svensén (2004: 365) poängterar att vuxna brukar använda ordböcker för att ta reda på

betydelsen hos lexikaliska enheter som de bara vagt känner. Låt oss ha den lexikaliska enheten *musköt* som exempel. Det kan vara att en vuxen kommer ihåg att en musköt är ett slags vapen, men det är den lästa definitionen ur ordboken, 'ett relativt lätt handeldvapen för infanteri i bruk från 1500-talet till 1700-talet' (SO 2021) som aktualiserar förvärvade kännedom av den lexikaliska enheten genom erfarenheten. Eftersom barn inte brukar ha någon tidigare erfarenhet av sådana lexikaliska enheter kan det vara svårt för dem att läsa definitioner och sedan bygga på eller föreställa sig vad den förklarade lexikaliska enheten refererar till (Svensén 2004: 365). Bilder kan däremot aktualisera minnet av något som barnen tidigare har sett eller de kan åtminstone benämna t.ex. en musköt när de ser en sådan nästa gång (ibid.). Således kan illustrationer i ordböcker vara i viss mån viktigare för barn än för vuxna.

4 Tidigare forskning

I detta kapitel ger jag en översikt över forskningsläget kring bildordböcker och presenterar en studie som har använt Mauri Kunnas bildordbok som forskningsmaterial förut. Även om detta inte är en heltäckande översikt kan det ändå konstateras att det saknas detaljerad forskning om tvåspråkiga bildordböcker i ordparet finska–svenska.

Undersökningar som gäller barnlitteraturöversättning har blivit vanligare under den senaste tiden, men ännu finns det relativt få undersökningar om ämnet (Garavini 2014: 287). Det finns tidigare forskning om bilderböcker, till och med om Mauri Kunnas bilderböcker (se t.ex. Breiling 1992, Saarinen 1994, Hautjärvi 1996, Laaksonen 1997, Lankinen 2000, Vepsäläinen 2003, Pistemaa-Junno 2005, Nuppula 2008, Ratavaara 2008, Öhman 2008, Holopainen 2009, Klaus 2009, Järvinen 2011, Kylmänen 2013, Saarinen 2013, Garavini 2014, Teittinen 2014, Ala-Uotila 2015), men det saknas tidigare studier inom bildordböcker. I min avhandling pro gradu (Laiho 2017) har jag använt Mauri Kunnas (2013b) *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–englanti (Tokrolig bildordbok: finska–engelska)* som testmaterial och undersökt det aktiva och passiva ordförrådet i engelska hos fyra finskspråkiga syskon. Jag har inte funnit andra jämförbara undersökningar om bildordböcker, och speciellt inte i språkparet finska–svenska. Därför presenterar jag bara kortfattat en tidigare undersökning om Mauri Kunnas bildordbok, Laiho 2017, i detta avsnitt.

I likhet med denna studie har jag i min tidigare longitudinella fallstudie om sambandet mellan barnens receptiva och produktiva ordförrådsfärdigheter i engelska (Laiho 2017) använt blandade metoder, dvs. den har omfattat både kvantitativa och kvalitativa metoder. Mauri Kunnas bildordbok har använts för att testa vilka lexikaliska enheter informanterna har känt till receptivt och produktivt när de har tittat på bokens bilder. Således har jag mätt informanternas receptiva och produktiva ordförrådsstorlek med hjälp av bildordboken. Materialet har samlats in med hjälp av intervjuer som gett information om såväl informanternas receptiva och produktiva ordförrådsstorlek som deras lärande genom självreflektion. Vidare har den innefattat innehållsanalys av Mauri Kunnas bildordbok, fastän den inte har varit i fokus. Inom ramen för studien har jag inte kunnat evaluera innehållet i Mauri Kunnas bildordbok utan den har utelämnats ur analysen, vilket har motiverat mig att använda samma bildordbok och dess material för denna studie. Schmitt (2010: 41) hävdar att det saknas replikationsstudier, dvs. att man gör om en tidigare studie. Trots att denna studie inte är en replikationsstudie är det ändå ett värdefullt tillskott till forskningen om Mauri Kunnas bildordböcker.

Den tidigare undersökningen har haft språkparet finska–engelska i stället för finska–svenska, men temana och antalet lexikaliska enheter i båda varianterna av Mauri Kunns bildordbok är desamma. Således är innehållsanalysernas resultat jämförbara till en viss grad. I den tidigare undersökningen (Laiho 2017) har informanternas svar delats i sex kategorier: *de lexikaliska enheter som är liknande med bildordboken*, *de lexikaliska enheterna med samma betydelse*, *de delvis igenkända lexikaliska enheterna*, *de lexikaliska enheterna med olika betydelser*, *de lexikaliska enheter som inte identifierades* och *de icke-kända lexikaliska enheterna*. De kategorier som används i föreliggande studie baserar sig delvis på dessa kategorier. Fastän studierna har olika fokus evaluerar de båda innehållet och speciellt de valda lexikaliska enheterna i Mauri Kunns bildordbok på sitt eget sätt.

5 Material och metod

I detta kapitel presenterar jag mitt material och hur jag har samlat in det. Materialet i denna studie består av Mauri Kunnas *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi* (Tokrolig bildordbok: finska–svenska, egen översättning) och enkätsvar av åtta tvåspråkiga finlandssvenska informanter. Informanterna har tillfrågats vilka teman de skulle vilja ha i en bildordbok, på vilka språk boken borde vara skriven och hurdana bilder de skulle vilja ha i boken. Vidare kartläggs vilka lexikaliska enheter som borde nämnas i en bildordbok, hur informanterna evaluerar temana i Mauri Kunnas bildordbok och vilka lexikaliska enheter de associerar med dessa teman. Utöver dessa tillfrågats också vilka ändringar informanterna skulle göra till bokens kapitel. Syftet är att jämföra informanternas svar med Mauri Kunnas bildordbok och således evaluera bokens innehåll ur läsarens synvinkel. I nästa avsnitt beskriver jag Kunnas bildordbok mer ingående.

5.1 Mauri Kunnas bildordbok *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi*

Mauri Kunnas *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi* är en tvåspråkig bildordbok som har utkommit på förlaget Otava 2013. Innehållet i bildordboken är uppbyggt runt teman som har använts i Mauri Kunnas redan befintliga barnböcker. Det finns 19 kapitel i bildordboken: *Menopelit / Saker som brummar, Autoilu / Bilar, Minun huoneeni / Mitt rum, Matkailu / På resande fot, Loma / Semester, Sää ja aika / Väder och tid, Avaruus / Rymden, Värit / Färger, Merirosvot / Sjörövare, Merellä / Till sjöss, Musiikki / Musik, Aaveet / Spöken, Ammatit / På jobbet, Keskiäika / Medeltiden, Yleisurheilu / Friidrott, Urheilu / Sport, Joulupuuhia / Julsyslor, Jouluku / Jul och Vartalo ja vaatteet / Kropp och kläder. Utöver dessa kapitel finns det en separat sida för siffror från ett till tjugo (för klarhetens skull kallas den delen *Siffror*), framsidan med titeln på boken samt frampärmen och bakpärmen av boken. Dessa ord och ordkombinationer, som kallas lexikaliska enheter i denna avhandling (se definition i avsnitt 2.2), har jag kategoriserat under temana *Siffror* (20 lexikaliska enheter) och *Andra* (totalt 32 lexikaliska enheter). Varje kapitel täcker två sidor i boken, men antalet lexikaliska enheter per uppslag varierar mellan 15 och 53. Detta illustreras i tabell 1 (jfr originalordlistan illustrerat i bilaga 1).*

Tabell 1 Antalet lexikaliska enheter enligt temana i Mauri Kunns bildordbok

Temana	Antal lexikaliska enheter som enstaka ord	Antal flerords- enheter
Siffror	20	0
Saker som brummar	33	0
Bilar	26	3
Mitt rum	27	2
På resande fot	38	1
Semester	27	3
Väder och tid	15	0
Rymden	19	1
Färger	19	0
Sjörövare	26	0
Till sjöss	23	3
Musik	32	0
Spöken	34	1
På jobbet	25	0
Medeltiden	31	2
Friidrott	27	0
Sport	25	1
Julsysslor	26	2
Jul	23	2
Kropp och kläder	56	0
Andra	32	1
Summa	584	22
Totalt antal	606	

Som framkommer av tabell 1 innehåller Mauri Kunns bildordbok totalt 606 lexikaliska enheter som är skrivna både på finska och på svenska. Majoriteten av dessa lexikaliska enheter är enstaka ord, men det finns 22 flerordsenheter som består av två eller fler enstaka ord. Oftast innehåller dessa flerordsenheter adjektiv och substantiv, t.ex. *en god fe* och *ett uttråkat barn*, men det finns också genitivkonstruktioner (*fåglarnas ishockeylag*), substantiv följt av en preposition (*ett brev till jultomten*) eller ett verb (*betala här*). Eftersom några av de lexikaliska enheterna i Mauri Kunns bok upprepas två gånger i boken under olika teman (se bilaga 1) är det svårt att bestämma vilka lexikaliska enheter som tillhör vissa teman och hur många

lexikaliska enheter varje tema har. Exempelvis finns *handväska* både under *På resande fot* och *Kropp och kläder*, *kamera* under *På resande fot* och *Semester*, *elefant* under *Bilar* och *Semester*, *hink* under *Semester* och *Till sjöss* samt *polis* under *Färger* och *På jobbet*. Således illustrerar tabell 1 inte olika typer, dvs. att samma lexikaliska enheter som förekommer flera gånger inte räknas under en typ, utan alla förekomster räknas separat. I denna studie analyserar jag bildordbokens innehåll huvudsakligen kvalitativt, inte kvantitativt.

Trots att jag har analyserat hela bokens innehåll är den analysen exkluderat från denna avhandling. I stället kan den användas som material i framtida forskning, vilket diskuteras i kapitel 7. Den fullständiga listan över alla bokens lexikaliska enheter finns i bilaga 1. På samma sätt som illustrationerna i *Nordstedts första svenska ordbok* (NFSO 2001) är illustrationerna i Mauri Kunnas bildordbok tecknade bilder i färg och de är också humoristiska. I *Nordstedts första svenska ordbok* (NFSO 2001) är bilden oftast placerad strax ovanför lemmat och den verbala definitionen, medan i Mauri Kunnas bildordbok är placeringen av bilderna mindre konsekvent. Illustrationerna i Kunnas bildordbok visar typiska aktiviteter och föremål i hela miljöer och presenterar centrala begrepp inom vissa ämnesområden. Eftersom det visuella är mer framskjutet än det verbala och bilden fångar användarens uppmärksamhet (Lampinen 2010: 297) spelar bilderna en stor roll i Mauri Kunnas bildordbok.

5.2 Informanter och datainsamling

I detta avsnitt presenterar jag informanterna och redogör för datainsamlingen.

5.2.1 Informanter

Enligt Statistikcentralen (2018) är medelåldern för dem som blir mammor och pappor för första gången mellan 28 och 32 i Finland. Därför har jag bestämt mig att studera just denna åldersklass i min undersökning. Vidare har jag försökt minimera åldersvariabeln genom att ha nästan lika gamla informanter för att åldern inte ska påverka resultaten. När studien har genomförts har dessa åtta informanter varit mellan 28 och 29 år gamla. Av dem är ena halvan kvinnor (Informanterna A–D) och andra halvan män (Informanterna E–H) (se tabell 2). Vidare har jag valt bara de informanter som identifierar sig som finlandssvenskar. Således har jag avgränsat min fallstudie att gälla bara unga finlandssvenska vuxna som kan båda språken som används i Mauri Kunnas bildordbok, dvs. både finska och svenska.

Informanterna har frivilligt deltagit i undersökningen, och de har vetat från början att deras svar kommer att användas för forskningsändamål. För att garantera informanternas anonymitet refererar jag till dem som Informant A, Informant B, Informant C, Informant D, Informant E, Informant F, Informant G och Informant H. Tabell 2 sammanfattar bakgrundsinformation om informanterna.

Tabell 2 Bakgrundsinformation om studiens informanter

	Ålder	Kön	Modersmål	Vardagsspråk	Utbildningsbakgrund
Informant A	28	kvinn	svenska	finska och svenska	finska
Informant B	29	kvinn	svenska	finska och svenska	svenska
Informant C	28	kvinn	svenska	svenska	finska
Informant D	29	kvinn	svenska	finska och svenska	finska
Informant E	29	man	svenska	svenska	finska
Informant F	29	man	svenska	svenska	finska
Informant G	29	man	svenska	svenska	finska
Informant H	29	man	svenska	finska och svenska	finska

Som framgår av tabell 2 är hälften av åtta informanter kvinnor och hälften män. I allmänhet är antalet informanter i denna undersökning relativt litet och på grund av detta kan resultaten inte generaliseras. Alla informanterna har officiellt svenska som modersmål, och de har alla svenska som sitt skolutbildningsspråk. Senare i livet har de flesta av dem ändå fått utbildning på finska eller de har börjat arbeta för en finsk arbetsgivare. Det är däremot det språk som de för närvarande använder hemma som varierar mellan informanterna. Hälften av informanterna använder både finska och svenska i sitt vardagliga liv, medan andra halvan använder huvudsakligen svenska med sin sambo. Enkäten kommer att diskuteras härnäst i avsnitt 5.2.2.

5.2.2 Enkät

Informanternas uppfattningar om en idealisk bildordbok och temana i Mauri Kunns bildordbok har samlats in med hjälp av en enkät. Mauri Kunns bildordbok har använts som utgångspunkt för studiens enkät och dess frågor. Enkäten har nio frågor varav åtta (frågorna 1–5 och 7–9) är öppna frågor där informanten själv kan skriva sina svar. Den sjätte frågan är däremot mer kontrollerad och innehåller en tabell där informanten fyller i kolumnerna antingen med x eller med siffror. Enkäten återfinns i sin helhet i bilaga 2.

I den första frågan kan informanterna berätta vilka teman de skulle anse vara relevanta för en bildordbok, t.ex. för sina barn. Denna fråga kartlägger innehållet av en idealisk bildordbok. I den andra frågan tillfrågas på vilket eller vilka språk denna bildordbok borde vara skriven, och i den tredje frågan hurdana bilder bildordboken borde ha. I den fjärde frågan uppmanas informanten att ange de viktigaste lexikaliska enheter som hen skulle vilja ha med i en bildordbok. I enkäten har jag talat om *ord*, men i denna undersökning använder jag termen lexikalisk enhet. Antalet lexikaliska enheter eller det språk som används är inte begränsat i svaret men informanten ombes att ange minst fem ord per tema. Emellertid har alla informanterna inte alltid angett fem lexikaliska enheter i sina svar, utan antalet angivna lexikaliska enheter varierar mellan noll och femton per informant. I den femte frågan kartläggs om informanten har läst bildordböcker i sin barndom och vilka bildordböcker eller barnböcker hen i så fall har läst och på vilka språk.

I den sjätte frågan ombes informanten att evaluera tjugo teman i Mauri Kunns bildordbok genom att markera temans relevans och angelägenhetsgrad i en kolumn. Till skillnad från andra frågor kan informanten inte svara på frågan med egna ord, utan bara genom att markera relevansen av varje tema med x och angelägenhetsgraden med siffror från ett till fem. Syftet med frågan är att evaluera hur relevanta temana i Mauri Kunns bildordbok är, fast temana i frågan presenteras som en del av en idealisk bildordbok. Med den sjunde frågan utreds om informanten skulle lägga till eller utelämna några teman som återfinns i tabellen och varför. I den åttonde frågan ombes informanten att nämna lexikaliska enheter som de skulle vilja inkludera i tabellens teman. Informanterna ska åtminstone skriva fem lexikaliska enheter per tema och de får göra det på vilket språk som helst. I den sista frågan har informanten möjlighet att skriva fritt om hen ännu vill tillägga någonting gällande enkäten.

Fast enkätfrågorna baserar sig på Mauri Kunns bildordbok har informanterna inte varit medvetna om detta. Därutöver har de inte själva sett boken när de har svarat på frågorna. Således har de inte vetat att de delvis har evaluerat en specifik bildordbok. För att avgränsa forskningsämnet inkluderar denna studie inte analys av alla enkätfrågor (se bilaga 2), utan huvudfokus är att studera bara de frågor som motsvarar de övergripande forskningsfrågorna om en idealisk bildordbok och temaområden, lexikaliska enheter och bilder i Mauri Kunns bildordbok. Därför har jag utelämnat t.ex. den andra enkätfrågan och den femte frågan ur analysen.

I nästa avsnitt redogör jag för hur enkätundersökningen har genomförts.

5.2.3 Genomförande av enkätundersökningen

Informanternas uppfattningar om Mauri Kunns bildordbok och bildordböcker i allmänhet har samlats in med en enkät som består av nio frågor och ett samtycke till att delta i studien (se bilaga 2). Genom att skriva under samtycket, har varje informant godkänt att svaren kan användas som material i studien. Vidare har alla informanterna varit medvetna om att de kan avbryta sitt deltagande i studien när som helst, utan att ange något skäl.

Materialet för denna studie har samlats in på distans genom att skicka en enkät till åtta informanter per e-post. Informanterna har skickat sina svar tillbaka mellan den 16 december 2019 och den 22 januari 2020. Eftersom informanterna har skrivit sina svar antingen på dator eller för hand ensamma hemma har de kunnat använda så mycket tid som de behövt för att fylla i enkäten. Dessutom har de fått svara på enkäten på det språk / de språk som passar dem bäst.

5.3 Metod

I detta avsnitt presenterar jag de metoder och analysprinciper som har använts i denna undersökning. Föreliggande studie är en fallstudie som huvudsakligen utnyttjar kvalitativa metoder, eftersom dess fokus ligger på att jämföra innehållet av Mauri Kunns bildordbok med de utvalda informanternas uppfattningar om en idealisk bildordbok. Som Dörnyei och Taguchi (2010) påpekar ger kvalitativa forskningsmetoder en djupare förståelse av det fenomen som undersöks. Fallstudie som forskningsstrategi syftar till att erbjuda djupgående information om det som undersöks, och därför är de för det mesta kvalitativa och tolkande (van Lier 2005: 195, se också Ejvegård 2003). Eftersom syftet är att jämföra om informanterna nämner överensstämmande lexikaliska enheter med Mauri Kunns bildordbok och om denna bildordbok motsvarar informanternas uppfattningar om en idealisk bildordbok omfattar materialet av denna studie både en analys av Mauri Kunns bildordbok och enkätsvar givna av åtta informanter. Bakgrundsinformation om informanterna har jag samlat in när jag har träffat dem ansikte mot ansikte.

I denna studie används innehållsanalys som en empirisk forskningsmetod för att dra slutsatser om jämförelsen mellan Mauri Kunns bildordbok och informanternas enkätsvar. Informanternas svar gällande de lexikaliska enheterna är indelade i tre olika kategorier: *de lexikaliska enheter som finns i boken*, *de lexikaliska enheter som liknar bokens lexikaliska enheter* och *de lexikaliska enheter som inte finns i boken*. Den första kategorin omfattar alla de svar som är identiska med de lexikaliska enheterna i Mauri Kunns bildordbok. Eftersom

samma enhet kan förekomma under mer än ett tema i informanternas svar är det inte avgörande under vilket tema den angivna lexikaliska enheten finns i boken. Vidare gör jag ingen skillnad mellan singular- och pluralformer samt bestämda och obestämda former av lexikaliska enheter, utan de anses representera samma lexikaliska enhet. Således räknas exempelvis *bil*, *bilen*, *bilar* i informanternas svar alla som förekomster av *bil*. Den andra kategorin innehåller de svar som endast delvis finns i bildordboken, t.ex. som delar av sammansättningar. Om motsvarigheterna liknar de lexikaliska enheterna i bildordboken både vad som gäller form (t.ex. homonymer och polysemer) och betydelse (t.ex. synonymer) klassificeras de också under denna kategori. Om lexikaliska enheter förekommer både som enstaka ord och delar av sammansättningar räknas de ellertid inte som samma lexikaliska enheter (t.ex. *bil* och *polisbil* räknas som två lexikaliska enheter). Den tredje kategorin omfattar alla de lexikaliska enheter som inte finns i Mauri Kunns bildordbok. Eftersom jag fokuserar på jämförelsen av de gemensamma lexikaliska enheterna mellan Mauri Kunns bildordbok och informanternas svar har de lexikaliska enheter som finns i den tredje kategorin utelämnats.

Jag har excerperat Mauri Kunns bildordbok och analyserat dess innehåll genom att skriva ner och räkna antalet lexikaliska enheter per tema. Således finns det också kvantitativa drag i denna undersökning. Mauri Kunns bildordbok har presenterats i avsnitt 5.1 och en lista av bokens alla lexikaliska enheter återfinns i sin helhet i bilaga 1. Jag analyserar även enkätsvaren huvudsakligen kvalitativt. I motsats till intervjuerna möjliggör enkäterna att all information finns i skriftlig form, vilket underlättar analysen av materialet betydligt. Genom att använda denna materialinsamlingsmetod har jag lättare kunnat kategorisera och färgkoda informanternas svar och föra dem in i olika Excel-tabeller (se bilagorna 3, 5 och 6). Dessa resultat har gett mig en referenstabell som jag har kunnat använda för att jämföra informanternas enkätsvar sinsemellan och med Mauri Kunns bildordbok (se utdraget av referenstabellen i bilaga 6).

Det är väsentligt att erkänna att nackdelen med enkätundersökningar dock är att det finns en risk att deltagarna inte lämnar tillbaka sina svar (Alanen 2011: 160). I föreliggande undersökning har alla informanterna skickat sina enkätsvar tillbaka, men de har svarat på frågorna i varierande grad och lämnat några delar obesvarade. Därför analyserar jag resultaten bara på gruppnivå, utan att kommentera individuella skillnader mellan informanternas svar. Fast jag inte använder all information som jag har samlat i denna studie, erbjuder dessa fynd intressant material för framtida forskning som diskuteras vidare i kapitel 7. Härnäst presenterar och beskriver jag undersökningens resultat.

6 Resultat

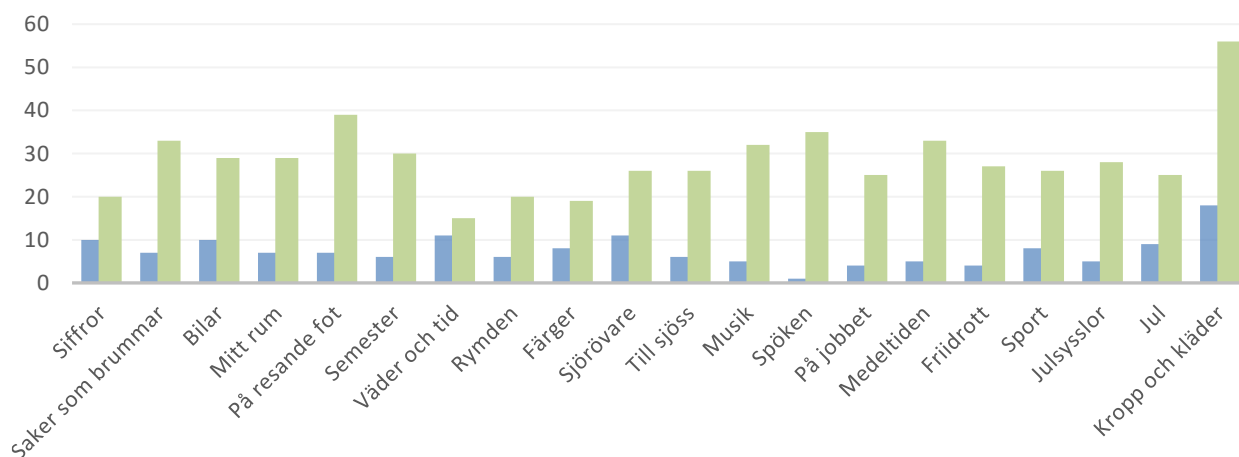
I detta kapitel redogörs för resultaten i denna studie. Först presenterar jag resultaten av jämförelsen mellan lexikaliska enheter i informanternas enkätsvar och i Mauri Kunns bildordbok i avsnitt 6.1. I avsnitt 6.2 utreder jag hur informanterna beskriver en idealisk bildordbok. Vidare evaluerar jag hur Kunns bildordbok fyller informanternas krav på en idealisk bildordbok.

6.1 Gemensamma lexikaliska enheter mellan enkätsvaren och bildordboken

Först presenterar jag de lexikaliska enheter som finns i Mauri Kunns bok. Sedan redovisar jag de lexikaliska enheter som finns i boken, men som delar av sammansättningar, homonymer, polysemer eller synonymer till bokens lexikaliska enheter.

6.1.1 De lexikaliska enheter som finns i boken och informanternas svar

Jag inleder med att ge en översikt över gemensamma lexikaliska enheter i Kunns bildordbok och informanternas svar i fråga nummer 8. De lexikaliska enheter som föreslås av informanterna är i stor utsträckning enstaka konkreta substantiv, men det förekommer också räkneord, adjektiv och verb (se bilaga 5). Figur 1 illustrerar det totala antalet gemensamma lexikaliska enheter per tema i boken och informanternas svar.

Figur 1 Antalet gemensamma lexikaliska enheter per tema i Mauri Kunns bildordbok och informanternas svar på fråga nr 8.

Blå indikerar antalet gemensamma lexikaliska enheter som informanterna anger per tema.
Grön indikerar antalet lexikaliska enheter som finns i boken per tema.

Som framgår av figur 1 har temat *Kropp och kläder* flest gemensamma lexikaliska enheter med informanternas svar (18 lexikaliska enheter). De teman där det förekommer näst mest gemensamma lexikaliska enheter är *Väder och tid* och *Sjörövare* med båda sammanlagt 11 lexikaliska enheter. Som tredje placerar sig *Siffror* och *Bilar* med båda totalt 10 lexikaliska enheter och under temat *Jul* förekommer det 9 gemensamma lexikaliska enheter. Temana *Färger* och *Sport* har båda totalt 8 gemensamma lexikaliska enheter. Temat som har minst gemensamma enheter mellan enkätsvaren och bildordboken är *Spöken* med endast en lexikalisk enhet.

Sammanlagt 24 % av enheterna (148 lexikaliska enheter) i Kunns bok är gemensamma med informanternas enkätsvar. Emellertid är det väsentligt att notera att en lexikalisk enhet kan förekomma flera gånger under olika teman både i boken (se bilaga 1) och i informanternas svar (se bilaga 5). Vidare behöver de lexikaliska enheter som informanterna nämnt inte finnas under ett visst tema för att de ska betraktas som gemensamma enheter. Jag presenterar de lexikaliska enheter som är desamma både i informanternas svar och i Mauri Kunns bildordbok i den ordning som de framkommer i boken. Dessutom tar jag upp de gemensamma lexikaliska enheterna i den frekvensordning som baserar sig på informanternas svar. Då de lexikaliska enheterna i informanternas svar inte försetts med artiklar används de inte heller här, trots att de lexikaliska enheterna i Mauri Kunns bok uppvisar artiklar. Frekvensen av lexikaliska enheter per tema i informanternas svar återfinns i sin helhet i bilaga 5.

De första gemensamma lexikaliska enheterna både i informanternas svar och i Mauri Kunns bildordbok är siffror från ett till tio under temat *Siffror*. Då temat i boken omfattar siffrorna från ett till tjugo täcker de lexikaliska enheter som informanterna har tagit upp hälften av bokens lexikaliska enheter. Under temat *Saker som brummar* är de gemensamma lexikaliska enheterna mellan boken och informanternas svar *motorcykel, lastbil, buss, moped, gräsklippare, broms* och *tv*. Fast dessa sju lexikaliska enheter hittas i Kunns bildordbok återfinns de alla inte i samma kapitel (jfr bilagorna 1 och 5). Det är i själva verket endast de lexikaliska enheterna *gräsklippare* och *broms* som förekommer i boken i detta kapitel. De övriga lexikaliska enheterna i informanternas svar återfinns mestadels i bokens kapitel *Bilar* som har relativt likadana lexikaliska enheter med temat *Saker som brummar* i både boken och informanternas svar. Under temat *Bilar* är de gemensamma lexikaliska enheterna med hela boken *lastbil, ratt, bensin, brandbil, broms, däck, gas, lampor, polisbil* och *växel*. Av dessa tio lexikaliska enheter förekommer endast *bensin, däck* och *polisbil* i detta kapitel i boken, medan *ratt, brandbil,*

broms, gas, ratt och *växel* återfinns i bokens första kapitel, *Saker som brummar*, och *lastbil* i bokens frampärm (se bilaga 1).

Under temat *Mitt rum* anger informanterna relativt likadana lexikaliska enheter sinsemellan. Alla informanterna tar exempelvis upp den lexikaliska enheten *säng* bland de fem första lexikaliska enheter som de räknar upp i sina svar (se bilaga 3). Övriga gemensamma enheter i informanternas svar är *fönster, lampa, bok, kudde, skattkista* och *tv*. De lexikaliska enheterna *säng, bok, kudde* och *tv* förekommer i bokens kapitel *Mitt rum*, medan *fönster, lampa* och *skattkista* hittas i Mauri Kunnas bok i kapitlen *Julsysslor, Musik* och *Sjörövare*. Sammanlagt finns det alltså sju gemensamma lexikaliska enheter som återfinns såväl i informanternas svar som i boken.

De lexikaliska enheter som återfinns både i informanternas svar under temat *På resande fot* och i bildordboken är *flygplan, resväska, buss, pass, flygplats, hotell* och *tält*, av vilka *flygplan, resväska* och *flygplats* hittas i detta kapitel i boken. Det förekommer sammanlagt sju gemensamma lexikaliska enheter under detta tema i boken och informanternas svar. Den redan nämnda lexikaliska enheten *buss* finns i boken under temat *Saker som brummar*, men den förekommer också i informanternas svar under temat *På jobbet*. De lexikaliska enheterna *hotell* och *tält* tar informanterna däremot upp under temat *På resande fot* i stället för temana *Semester* och *Medeltiden* där de hittas i boken. En annan tendens är att informanterna nämner *resväska* och *hotell* under både *På resande fot* och *Semester*. Dessutom förekommer bl.a. *snö* i informanternas svar under både *Väder och tid* och *Jul*, men den hittas under temat *Julsysslor* i boken. Andra liknande exempel i informanternas svar är *storm* under temana *Väder och tid* och *Till sjöss, dag* under *Väder och tid* och *På jobbet, svärd* under *Sjörövare* och *Medeltiden, springa* under *Friidrott* och *Sport* samt *julgröt* och *pepparkaka* under temana *Julsysslor* och *Jul*. Som framgår av dessa exemplen kan samma lexikaliska enheter förekomma under flera olika teman, både i boken och i informanternas svar.

De fem lexikaliska enheter som kommer upp i informanternas svar under *Semester* och som hittas i boken är *strand, flygplan, hotell, resväska* och *skratta*. *Strand* och *hotell* återfinns under detta tema i boken, medan de redan nämnda *flygplan* och *resväska* förekommer i boken under föregående tema *På resande fot*. Verbet *skratta* hittas däremot i bokens bakpärm (se bilaga 1). Vad gäller *Väder och tid* är de lexikaliska enheter som är gemensamma med informanternas svar och hela boken *regn, klocka, snö, storm, natt, åska, dag, kläder, kväll, regnbåge* och *solsken*. Det är intressant att informanterna nämner relativt många samma lexikaliska enheter

som i boken under detta tema. I informanternas svar framkommer det elva gemensamma lexikaliska enheter under detta tema, medan det endast finns femton lexikaliska enheter i detta kapitel i boken. Det bör dock observeras att informanterna kan ange samma lexikaliska enhet under flera teman. De lexikaliska enheter som återfinns i Mauri Kunns bok men inte i kapitlet *Väder och tid* är *klocka*, *kläder* och *snö*. Dessa enheter förekommer under kapitlen *Semester*, *Kropp och kläder* och *Julsysslor* i boken, medan den lexikaliska enheten *snö* återfinns också under detta tema som en del av sammansättningen *snöfall*. Jag studerar de sammansättningar som förekommer i både boken och enkätsvaren mer ingående i avsnitt 6.1.2.

Under temat *Rymden* i enkätsvaren förekommer följande gemensamma lexikaliska enheter med boken: *planet*, *måne*, *stjärna*, *astronaut*, *jorden* och *satellit*. *Stjärna* finns i boken i kapitlet *Jul*, men *planet*, *måne*, *astronaut*, *jorden* och *satellit* finns också i kapitlet *Rymden* i boken. Antalet gemensamma lexikaliska enheter med boken under detta tema är således sex. När man jämförde lexikaliska enheter som informanterna tagit upp under temat *Färger* i sina svar och boken, är antalet mycket högt. De gemensamma lexikaliska enheterna är *grön*, *gul*, *blå*, *röd*, *lila*, *vit*, *brun* och *orange*. Dessutom skriver en av informanterna *alla färger* i sitt svar, men det har jag inte tagit i beaktande när jag har räknat det totala antalet enheter. Det finns sammanlagt åtta gemensamma lexikaliska enheter mellan svaren och boken under detta tema.

Temat *Sjörövare* anser de flesta av informanterna inte som något relevant tema för en bildordbok (se avsnitt 6.2.1). Emellertid finns det elva gemensamma lexikaliska enheter mellan boken och informanternas svar: *skepp*, *flagga*, *papegoja*, *kanon*, *svärd*, *träben*, *kaptan*, *sjörövare*, *sjörövarflagga*, *skattkarta* och *skattkista*. De lexikaliska enheter som inte finns i kapitlet *Sjörövare* men som hittas i bokens kapitel *Friidrot*, *Spöken* och *Till sjöss* är *flagga*, *kanon*, *kaptan*, *sjörövarflagga* och *skepp*. De lexikaliska enheterna *papegoja*, *svärd*, *träben*, *sjörövare*, *skattkarta* och *skattkista* förekommer däremot i detta kapitel i boken. Temat *Till sjöss* har egentligen lite samma sjörövertema. I sina svar under detta tema nämner informanterna sex gemensamma lexikaliska enheter med bokens innehåll. Ingen av dem hittas exakt i detta kapitel, *Till sjöss*, i boken. De lexikaliska enheter som hittas i boken men däremot i annat kapitel är *roddbåt* och *segelbåt* under *Medeltiden*, *mås* under *Bilar* och *storm* under *Väder och tid* (se bilaga 1).

Det finns fem lexikaliska enheter som informanterna anger under temat *Musik* och som kan hittas i boken: *not*, *gitarr*, *fiol*, *trumma* och *kör*. Den lexikaliska enheten *kör* förekommer i bokens kapitel *Julsysslor* och *fiol* under bokens tema *På jobbet*. *Trummor* hittas i boken i

kapitlet *Mitt rum* men också som delar av sammansättningar (se avsnitt 6.1.2) under detta tema. Emellertid är den enda lexikaliska enhet som precis finns under samma tema i samma form i både boken och informanternas svar *not*. *Spöken* är ett tema där det förekommer relativt få lexikaliska enheter i informanternas svar. En förklaring till detta kan vara att två av informanterna föreslår inga lexikaliska enheter i sina svar under detta tema. Den enda lexikaliska enhet som finns både i informanternas svar och i Mauri Kunnas bok är *spöken*.

De fyra lexikaliska enheter som hittas både i boken och i informanternas svar under temat *På jobbet* är *chef*, *buss*, *dag* och *semester*. Den lexikaliska enheten *chef* är den enda som återfinns under samma tema i boken. I sina svar för temat *Medeltiden* anger informanterna fem lexikaliska enheter som är gemensamma med boken men förekommer under andra teman. Dessa enheter är *slott*, *svärd*, *hjärte*, *kläder* och *rustning*, och de återfinns i bokens kapitel *Spöken*, *Sjörövare*, *Friidrott*, *Kropp och kläder* och *Spöken* (se bilaga 1). Vad gäller temat *Friidrott* är de fyra gemensamma lexikaliska enheterna med informanternas svar och Kunnas bok *höjdhopp*, *springa*, *diskus* och *sport*. De lexikaliska enheterna *höjdhopp*, *springa* och *diskus* hittas under detta tema även i boken. *Sport* liknar temat *Friidrott*, och de gemensamma åtta lexikaliska enheterna mellan boken och informanternas svar är *fotboll*, *ishockey*, *springa*, *karate*, *konståkning*, *rullskridskor*, *sport* och *tennisracket*, och alla andra utom *springa* och *rullskridskor* kan hittas i detta kapitel i boken (se bilaga 1).

Julsysslor och *Jul* är två teman som är mycket nära varandra, och därför kan några av informanternas svar hittas under båda temana i boken. Den enda lexikaliska enhet som finns under *Julsysslor* i både boken och informanternas svar är *julkort*. Informanterna nämner dock också *julgran*, *julgröt*, *julpynt* och *pepparkaka* under detta tema, alltså sammanlagt fem enheter. De lexikaliska enheter som hittas under temat *Jul* både i boken och i informanternas svar är *julgran*, *julklapp*, *jultomten*, *familj*, *julpynt*, *stjärna*, *pepparkaka*, *renar* och *snö*. De lexikaliska enheterna *julgran*, *jultomten*, *julpynt*, *stjärna*, *pepparkaka* och *renar* förekommer i boken i detta kapitel, medan *julklapp*, *familj* och *snö* finns i boken i kapitlet *Julsysslor*.

Kropp och kläder är det tema där det hittas flest gemensamma lexikaliska enheter mellan boken och informanternas svar. Dessa lexikaliska enheter är *byxor*, *arm*, *kjol*, *klänning*, *mage*, *hatt*, *sko*, *strumpa*, *tröja*, *basker*, *blus*, *fot*, *hjärta*, *huvud*, *kropp*, *mössa*, *skjorta* och *solglasögon*. De lexikaliska enheter som finns i annat kapitel i boken är *hjärta* (under kapitlet *Jul*), *mössa* (under kapitlet *Sport*) och *solglasögon* (under kapitlet *På resande fot*). Sammanlagt förekommer det arton gemensamma lexikaliska enheter under detta tema mellan boken och enkätsvaren.

6.1.2 Delar av sammansättningar, närsynonymer och polysemer som liknar bokens lexikaliska enheter

I detta avsnitt presenterar jag de lexikaliska enheter som informanterna nämnt i sina enkätsvar men som bara delvis finns i Mauri Kunnas bildordbok i form av närsynonymer, polysemer och sammansättningar. De lexikaliska enheterna och deras temafördelning i bildordboken hittas i bilaga 1, medan de lexikaliska enheter som informanterna nämnt i sina enkätsvar återfinns i bilaga 5.

Kunnas bildordbok omfattar flera lexikaliska enheter som i synnerhet är sammansättningar i stället för enstaka ord. I bokens första kapitel *Saker som brummar* förekommer det t.ex. *bilradio*, *bilnyckel*, *brandbil*, *bärningsbil*, *formelbil*, *flyttbil*, *skräpbil* och *slambil* som innehåller den lexikaliska enheten *bil*. I sina enkätsvar ger fem informanter *bil* som den första lexikaliska enheten under temat *Saker som brummar* (se bilaga 3). Den är egentligen populärast och starkast associerad med detta tema bland informanterna, trots att den inte finns i Kunnas bildordbok som enstaka ord. I stället förekommer den i bokens sammansättningar *lastbil*, *brandbil* och *polisbil* under temana *Saker som brummar* och *Bilar* i enkätsvaren. Den lexikaliska enheten *bil* är inte den enda som återfinns i Kunnas bok bara som en del av sammansättningar. Tabell 3 sammanfattar de andra lexikaliska enheter som informanterna har nämnt i sina enkätsvar men som förekommer som delar av sammansättningar i Kunnas bildordbok.

Tabell 3 Lexikaliska enheter som delar av sammansättningar i Mauri Kunnas bildordbok

Sammansättningar i boken		Teman i boken		
avgas	avgasrör			Saker som brummar
ben	fiskben	träben		Till sjöss
				Sjörövare
blinkers	bakbinker			Saker som brummar
boll	bordsfotboll			Mitt rum
	brännboll			Saker som brummar
	fotboll	fotbollskor		Sport
	strandboll			Semester
bord	bordsfotboll	matbord		Mitt rum
				Spöken
båt	båthus	roddbåt	segelbåt	Medeltiden
fisk	fiskben			Till sjöss
gitarr	gitarrfodral	elgitarr		På resande fot
				Musik
guld	guldpengar	guldmedalj		Sjörövare
				Friidrott
hand	handbroms	handväska		Saker som brummar
				Kropp och kläder
jacka	jeansjacka			Kropp och kläder
klapp	julklapp			Julsysslor
leksaker	leksaksbil	leksakerståg		Mitt rum
mössa	nattmössa	tomtemössa		Kropp och kläder
				Jul
pengar	guldpengar			Sjörövare
skidor	slalomskidor			Mitt rum
slalom	slalomskidor			Mitt rum
skridskor	rullskridskor			Mitt rum
snö	snöfall			Väder och tid
sol	solkräm	solstol	solsäng	Semester
	soluppgång	solnedgång	solsken	Väder och tid
stol	solstol			Semester
tomte	tomtemor	tomtemössa		Jul
trumma	bastrumma	virveltrumma		Musik
trummor	tom-tom trummor			Musik
tröja	t-tröja	ylletröja		Kropp och kläder
				På resande fot
tåg	leksakerståg	tågstation		Mitt rum
vatten	vattenhinder			Friidrott
väska	flygväska	resväska		På resande fot
	handväska			Semester
	läkarväska			På jobbet
				Kropp och kläder

Som kan utläsas i tabell 3 hittas de lexikaliska enheterna *avgas, ben, blinkers, boll, bord, båt, fisk, gitarr, guld, hand, jacka, klapp, leksak, mössa, pengar, skidor, slalom, skridskor, snö, stol, tomte, trumma, trummor, tröja, vatten* och *väska* som delar av sammansättningar i Mauri Kunnas bildordbok utöver den redan nämnda *bil*. De lexikaliska enheterna *avgas, blinkers* och *boll* återfinns i bokens sammansättningar *avgasrör, bakblinker* och *brännboll* under temat *Saker som brummar*, men *boll* hittas också i sammansättningarna *bordsfotboll, fotboll, fotbollskor* och *strandboll* under bokens teman *Mitt rum, Sport* och *Semester*. Den lexikaliska enheten *bord* återfinns också i sammansättningen *bordsfotboll*, och de andra lexikaliska enheter som hittas i sammansättningar under temat *Mitt rum* i boken är *leksak* i sammansättningen *leksaksbil, skidor* och *slalom* i sammansättningen *slalomskidor, skridskor* i sammansättningen *rullskridskor* och *tåg* i sammansättningen *tågstation*.

De sammansättningarna *elgitarr* och *gitarrfodral* under temana *Musik* och *På resande fot* baserar sig på informanternas lexikaliska enhet *gitarr* som också förekommer som en enstaka lexikalisk enhet under temat *På resande fot* i boken (se bilaga 1). Vidare förekommer de lexikaliska enheterna *trumma* och *trummor* bara i sammansättningarna *bastrumma, virveltrumma* och *tom-tom trummor* under bokens tema *Musik*, men *trummor* hittas som en enstaka lexikalisk enhet under temat *Mitt rum* (se bilaga 1). De övriga lexikaliska enheter som förekommer i sammansättningar under flera teman i boken är t.ex. *ben* i sammansättningen *fiskben* under temat *Till sjöss* och *träben* under temat *Sjörövare*, *mössa* i sammansättningen *nattmössa* under *Kropp och kläder* och *tomtemössa* under *Jul* samt *hand* i sammansättningen *handbroms* under *Saker som brummar* och *väska* i sammansättningen *handväska* under temana *Kropp och kläder* och *Semester*.

Bland informanternas lexikaliska enheter förekommer det också sammansättningar eller flerordsenheter som tvärtom hittas som enstaka lexikaliska enheter i boken. Exempelvis återfinns den lexikaliska enheten *skräpkorg* under temat *Mitt rum* i enkätsvaren, fast det förekommer endast den lexikaliska enheten *korg* under temana *Sjörövare* och *Medeltiden* i Kunnas bildordbok (se bilaga 1). Under temat *Julsysslor* i boken återfinns däremot t.ex. den lexikaliska enheten *gran* som förekommer i enkätsvaren som *klä granen*. De andra liknande lexikaliska enheter som återfinns i informanternas svar och innehåller endast gemensamma delar med de lexikaliska enheterna *pepparkaka, julgran* och *stjärna* i boken är t.ex. *baka pepparkakor, dekorera julgranen, julgranshämtning* och *julstjärnor*. Vidare förekommer verben *hoppa höjd* och *stöta kula* samt substantivet *längdhopp* i enkätsvaren i stället för *höjdhopp, kulstötare* och *längdhoppare* som hittas under temat *Friidrott* i boken.

Utöver sammansättningar och andra ordkombinationer föreslår informanterna lexikaliska enheter som har en liknande betydelse men en annan form med de lexikaliska enheterna i Kunns bildordbok, t.ex. *lampor* i stället för bokens *bakljus*, *kona* i stället för *kopplingen* och *formula* i stället för *formelbil* i bokens kapitel *Saker som brummar*. Detta resultat visar att några lexikaliska enheter i enkätsvaren kan också användas som närsynonymer (se definitionen i avsnitt 2.3) till de lexikaliska enheterna i Mauri Kunns bildordbok. Under temana *Sjörövare* och *På resande fot* återfinns t.ex. den lexikaliska enheten *hav*, men det förekommer endast den lexikaliska enheten *ocean* under temat *Till sjöss* i boken (se bilaga 1). Ett annat exempel är den lexikaliska enheten *pirat* som informanterna föreslår i stället för *sjörövare* som återfinns i boken. Dessutom förekommer den lexikaliska enheten *sjörövarflagga* under temat *Till sjöss* i boken, medan en av informanterna nämner den lexikaliska enheten *piratflagga* i stället under temat *Sjörövare*. Vidare föreslår en fjärdedel av informanterna den lexikaliska enheten *julgubbe* i stället för *jultomten* under bokens tema *Jul* och den lexikaliska enheten *present* förekommer i enkätsvaren i stället för *julklapp* som hittas under temat *Julsysslor* i boken.

Den lexikaliska enheten *fluga* kan ha flera betydelser (se avsnitt 2.3) och den återfinns under temat *Kropp och kläder* i enkätsvaren. I boken hittas den däremot endast på bokens framsida där den har en annan betydelse som insekt. Vidare nämner tre informanter den lexikaliska enheten *ben* under temat *Kropp och kläder*, fast den har en annan betydelse i sammansättningarna *fiskben* och *träben* under temana *Till sjöss* och *Sjörövare* (jfr bilagorna 1 och 5). Således finns det också polysemer (se definitionen i avsnitt 2.3) i Mauri Kunns bildordbok. Ett annat exempel på polysemi är den lexikaliska enheten *bock* som kan antingen referera till ett gymnastikredskap under bokens tema *Sport* eller en halmbock på julen som en av informanterna föreslår med den lexikaliska enheten *julbock* under temat *Julsysslor*.

6.2 En idealisk bildordbok enligt informanterna vs Mauri Kunns bildordbok

I detta avsnitt presenterar jag informanternas uppfattningar om en idealisk bildordbok och jämför dem med innehållet av Mauri Kunns bildordbok. Som redan tidigare konstaterats har informanterna inte varit medvetna om att de mestadels har evaluerat innehållet av Mauri Kunns bildordbok i enkätfrågorna. Fast de flesta av enkätfrågorna behandlar temana och de lexikaliska enheterna i Kunns bildordbok har informanterna också specifikt tillfrågats om teman och relevanta lexikaliska enheter för en idealisk bildordbok (se de enkätfrågorna 1–4 i

bilaga 2). Jag börjar med den största helheten, temana, och fortsätter sedan till mindre detaljer, från valet av de lexikaliska enheterna till bilderna.

6.2.1 Teman i en idealisk bildordbok jämfört med Kunnas bildordbok

I enkäten tillfrågas vilka teman informanterna anser vara relevanta för en bildordbok, t.ex. för sina barn (se den första enkätfrågan i bilaga 2). Tabell 4 baserar sig på informanternas svar på den första enkätfrågan. De teman som liknar innehållet i Mauri Kunnas bildordbok anges med fetstil och antalet informanter som har nämnt teman står inom parentes.

Tabell 4 Relevanta teman för en bildordbok enligt informanterna

Notera: De teman som liknar bildordboken *Hullunkurinen kuvasanakirja* är i **fetstil**. Antalet informanter som har nämnt teman står inom parentes.

Teman som nämns av flera informanter	Teman som nämns av enstaka informanter
natur (5), djur (4), mat (3), matlagning (2), rymden (2)	aktuella teman, alfabetet, anatomi , antirasism, familj, geografi, hobbyn, internationellt tänkande, mamma och pappa på jobb , Jorden, kläder , kroppens delar , köksredskap, lekar, möbler som finns hemma, namn på blommor och träd , olika kulturer, naturfenomenen , olika fordon samt deras delar , olika nationaliteter, religion och mytologi, saker som är svåra att förklara utan bilder, siffror , sjukhus, sociala relationer, sport , tandläkarbesök, tid , vanliga saker, vardagliga saker, vetenskap, väder , vänner, världen

Som framgår av tabell 4 är de fem mest relevanta temana för en bildordbok enligt enkätsvaren enligt frekvensordning *Natur*, *Djur*, *Mat*, *Matlagning* och *Rymden*. Överraskande nog är det bara *Rymden* av dessa som förekommer som exakt tema i Mauri Kunnas bildordbok. Andra teman som enstaka informanter nämner i sina svar och som finns i bildordboken är *Kläder* (bokens kapitel *Kropp och kläder*), *På jobb* (bokens kapitel *På jobbet*), *Siffror*, *Sport* samt *Tid och väder*. Andra gemensamma teman med Mauri Kunnas bildordbok är anatomi och kroppens delar (under bokens kapitel *Kropp och kläder*), träd (under *Medeltiden*), naturfenomen (under *Tid och väder*) samt olika fordon och deras delar (under *Saker som brummar* och *Bilar*).

I boken förekommer det också familjerelaterade lexikaliska enheter som *mamma* och *pappa* under temat *Mitt rum*, hobbyn under *På jobbet*, *Jorden* under *Rymden* samt möbler som finns hemma under temana *Mitt rum* och *Till sjöss*. Vidare nämns köksredskap samt namn på blommor och träd som också kunde kategoriseras under de redan nämnda temana *Matlagning* och *Natur*. De andra teman som enstaka informanter ser som relevanta är olika aktuella teman, alfabetet, antirasism, geografi, internationellt tänkande, lekar, olika kulturer och nationaliteter,

religion och mytologi och i allmänhet de saker som är svåra att förklara utan bilder, t.ex. sjukhus och tandläkarbesök.

När det gäller temana för en idealisk bildordbok, ombes informanterna evaluera de givna temana i en av enkätens frågor (se bilaga 2). Dessa teman är kapitel i Mauri Kunns bildordbok, men informanterna har inte vetat om det. Tabell 5 illustrerar informanternas svar gällande temanas relevans (se bilaga 4 för en sammanfattning av temanas relevans och angelägenhetsgrader).

Tabell 5 Temanas relevans enligt informanterna (N=8)

Tema	Relevant	Icke-relevant
Väder och tid	8	0
Siffror	7	1
Musik	7	1
Kropp och kläder	7	1
Mitt rum	6	2
På resande fot	6	2
Rymden	6	2
Färger	6	2
Till sjöss	6	2
På jobbet	6	2
Sport	6	2
Semester	5	3
Julsysslor	5	3
Jul	5	3
Medeltiden	4	4
Saker som brummar	3	5
Bilar	3	5
Friidrott	3	5
Sjörövare	1	7
Spöken	0	8

Temana har ordnats enligt angiven relevans. Som kan utläsas i tabell 5 varierar informanternas åsikter om temanas relevans relativt mycket. Alla informanter är överens endast om temana *Väder och tid* och *Spöken*. Som framgår av tabell 5 anser samtliga informanter att temat *Väder och tid* är relevant, medan *Spöken* inte är relevant. Vidare evaluerar nästan alla, alltså sju av de

åtta informanterna, temana *Siffror*, *Musik* och *Kropp och kläder* som relevanta. På basis av antalet av informanternas svar anses *Väder och tid* som det viktigaste temat och *Siffror*, *Musik* och *Kropp och kläder* som de näst viktigaste temana i Mauri Kunns bildordbok. Dessutom anger sex av informanterna temana *Mitt rum*, *På resande fot*, *Rymden*, *Färger*, *Till sjöss*, *På jobbet* och *Sport* som relevanta teman. Således kan det konstateras att elva teman, alltså något över hälften av alla temana, tycks vara relevanta för en bildordbok enligt informanterna. Däremot anses bara temana *Sjörövare* och *Spöken* som icke-relevanta teman, och det finns ingen enighet om de övriga temans relevans. Utifrån dessa resultat skulle man kunna sluta sig till att temana med en hög relevans har en hög angelägenhetsgrad och de icke-relevanta temana en låg angelägenhetsgrad. Emellertid stämmer det inte då svaren på enkätfråga nummer sex granskas, vilket belyses i tabell 6. Informanterna har ombetts att ange de fem viktigaste temana med angelägenhetsgraderna 1–5.

Tabell 6 Evaluering av teman med angelägenhetsgrader: antalet svar (N=8)

Angelägenhetsgrad	1	2	3	4	5	Annat	Totalt
Siffror	3	1	0	0	1	3	8
Saker som brummar	0	1	0	1	0	6	8
Bilar	0	0	0	0	0	8	8
Mitt rum	0	0	2	1	0	5	8
På resande fot	1	0	1	0	1	5	8
Semester	0	1	0	0	0	7	8
Väder och tid	0	3	0	1	1	3	8
Rymden	0	0	0	0	1	7	8
Färger	0	1	1	2	0	4	8
Sjörövare	0	0	0	0	0	8	8
Till sjöss	0	0	0	0	0	8	8
Musik	0	0	0	2	1	5	8
Spöken	0	0	0	0	0	8	8
På jobbet	1	0	0	0	1	6	8
Medeltiden	0	0	0	0	0	8	8
Friidrott	0	0	0	0	0	8	8
Sport	0	0	2	0	0	6	8
Julsysslor	0	0	0	0	0	8	8
Jul	0	0	0	0	0	8	8
Kropp och kläder	2	0	1	0	1	4	8

Som framgår av tabell 6 finns det flera teman som tidigare kategoriserats som relevanta (jfr tabell 5) men som informanterna inte ordnar med angelägenhetsgraderna mellan 1 och 5, alltså inte bland de fem viktigaste temana. Fast nästan alla informanter har kategoriserat temana *Siffror*, *Musik* och *Kropp och kläder* som relevanta har alla dessa teman inte fått höga angelägenhetsgrader. Det är egentligen bara ett tema som mer än två informanter har markerat med samma angelägenhetsgrad. Temat *Siffror* har den högsta angelägenhetsgraden, alltså tre av informanterna har markerat det med angelägenhetsgraden 1. Andra teman med något högre angelägenhetsgrader är endast *Kropp och kläder*, *Väder och tid* och *Färger*. När man analyserar de angelägenhetsgrader som temana har fått finns det flera teman som ingen av informanterna nämner bland sina fem viktigaste teman. Dessa resultat kunde tyda på att temana *Bilar*, *Sjörövare*, *Till sjöss*, *Spöken*, *Medeltiden*, *Friidrott*, *Julsysslor* och *Jul* ses som icke-relevanta i Mauri Kunns bildordbok.

I enkäten har informanterna också haft möjlighet att lägga till eller utelämna några av de teman som representerar innehållet i Mauri Kunns bildordbok (den sjunde enkätfrågan i bilaga 2). Dessutom har informanterna kunnat motivera sina svar. Alla informanter har inte svarat på denna fråga, men följande direkta citat illustrerar informanternas svar.

- (1) Fordon. T.ex. cykel eller tåg passar inte på vare sig bilar eller saker som brummar. (Informant A)
- (2) Djur och deras livsmiljöer, bland annat för att jag själv tyckte det var intressant men också för att det kunde vara lärorikt att visa hur de ser ut på olika håll i världen. (Informant B)
- (3) Lägga till saker som t.ex. köket, verktyg, skogen, svampar och bär för att dom är vardagliga saker som är bra att kunna. (Informant E)
- (4) Jag skulle lämna bort spöken, eftersom jag inte tycker det är relevant att lära barn något som inte finns. Jag skulle lägga till naturen som ett tema, eftersom det är viktigt att lära sig från början att ta hand om naturen. (Informant F)
- (5) Jul/julsysslor utläggs eller flyttas till en bok som bara har olika helg/semestertema. Känns irrelevant att bara specifikt ta fram jul. (Informant G)

Exemplen 1–5 belyser de teman som informanterna anser som relevanta eller irrelevanta, dvs. att de kunde tilläggas, lämnas bort eller ändras. I exempel (1) är Informant A inte nöjd med bokens temarubriker. Hon föreslår att fordon kunde vara ett eget tema eftersom det finns lexikaliska enheter som *cykel* och *tåg* som inte passar på vare sig under teman *Bilar* eller *Saker*

som brummar. I exempel (2) berättar Informant B om sitt eget intresse och vad som ska vara viktigt att lära sig. Hon anser att det skulle vara intressant och lärorikt att visa t.ex. hur olika djur och livsmiljöer ser ut runtom världen. Exempel (3) åskadliggör vikten av att kunna vardagliga saker, medan Informant F i exempel (4) anser att barn inte borde läras något som inte finns i verkligheten. I stället skulle han tillägga temat *Natur* som enligt honom är ett viktigt tema. Som exempel (5) illustrerar är det bättre att ha olika helg- och semesterteman i skilda temaböcker. Därför kunde t.ex. temana *Jul* och *Julsysslor* i Kunnas bildordbok utelämnas.

6.2.2 De viktigaste lexikaliska enheterna i en idealisk bildordbok jämfört med Kunnas bildordbok

I enkäten ombes informanterna att ange de viktigaste lexikaliska enheterna som de skulle vilja ha med i en idealisk bildordbok (den fjärde enkätfrågan i bilaga 2). I sin helhet nämner informanterna 85 lexikaliska enheter och sex temaområden. Trots att jag inte tar hänsyn till individuella skillnader i denna studie kan det nämnas att en av informanterna inte har angett några lexikaliska enheter alls, medan en annan har nämnt sammanlagt 19 lexikaliska enheter. Informanternas svar återfinns i tabell 7. Jag har fördelat informanternas lexikaliska enheter i mina egna förslagstemaområden som är inspirerade av informanternas enkätsvar om relevanta teman för en idealisk bildordbok (se avsnitt 6.2.1). Dessa teman är *Djur och natur*, *Fordon*, *Jobb och lek*, *Kläder*, *Kropp*, *Kultur och länder*, *Mat och matlagning*, *Rum och möbler*, *Sociala relationer*, *Sport*, *Tid och väder*, *Vetenskap*, *Adjektiv* och *Verb*.

Tabell 7 Viktigaste teman och lexikaliska enheter för en idealisk bildordbok enligt informanterna

Notera: De lexikaliska enheter eller teman som är likadana mellan flera informanter är understrukna. Det totala antalet lexikaliska enheter och temaområden per tema står i parentes.

Temaområden	Lexikaliska enheter för en idealisk bildordbok
Djur och natur	namnen på olika djur, björn, fisk, hund, katt, mås, hästskötsel, namnen på olika träd, björk, gräs, undervatten, sjö, <u>vatten</u> , hav, snäckor, växter, ubåt, land, klimatförändring, skog, skogskötare, återvinning, avgas, förening (22 + 2)
Fordon	bilskötsel, hjul, motor (3)
Färger	färger (1)
Jobb och lek	lekpark (1)
Kläder	kläder, byxor, jacka, mössa, skor, strumpor, tröja, vantar (8)
Kropp	arm, ben (2)
Kultur och länder	nationaliteter, hudfärger, språk (3)
Mat och matlagning	äpple, banan, bröd, glas, gurka, mjölk, ost, ris, tomat, tallrik, gaffel, kniv, sked, stekpanna, matlagning (15)
Rum och möbler	bord, spis, stol, säng, bäddavdelning (5)
Rymden	jordglob, Jorden, månen, planet, sol (5)
Sociala relationer	namnen på olika familjerelationer, mor, far, vän, namnen på olika känslotillstånd, bråk, överenskommelse, förlåtelse (6 + 2)
Sport	boxning, fotboll (2)
Tid och väder	dag, namnen på olika årstider, namnen på olika väderfenomen, natt, norrsken, regn, snö (5 + 2)
Vetenskap	vetenskap (1)
Adjektiv	glada, likadana, olika (3)
Verb	skydda, ta hand om, njuta (3)

Som kan utläsas i tabell 7 hör de flesta av de lexikaliska enheter som informanterna angett som relevanta till temat *Djur och natur*. Temat ingår i de två relevantaste temana för en idealisk bildordbok enligt informanternas svar (se tabell 4 i avsnitt 6.2.1). Temat *Djur och natur* täcker 22 lexikaliska enheter och två temaområden: namnen på olika djur och namnen på olika träd. Den näst största gruppen av lexikaliska enheter överensstämmer också med det näst relevantaste temat, *Mat och matlagning*. Till detta tema hör 15 lexikaliska enheter som huvudsakligen är livsmedel, bestick eller matlagningsredskap. Den tredje största gruppen av de lexikaliska enheterna tillhör temat *Kläder* med åtta klädesplagg.

Temaområdet *Rymden* däremot har inte något stort antal lexikaliska enheter fast informanterna har nämnt det som det femte relevantaste temat för en idealisk bildordbok (se tabell 4 i avsnitt

6.2.1). Informanterna nämner bara fem lexikaliska enheter som kan kategoriseras under temat *Rymden*. Temat *Sociala relationer* innefattar sex lexikaliska enheter och egentligen två temaområden: namnen på olika familjerelationer och namnen på olika känslotillstånd. Vidare består temat *Tid och väder* av fem lexikaliska enheter och namnen på olika väderfenomen. I allmänhet varierar antalet och karaktären av angivna lexikaliska enheter betydligt.

Jag har delat de lexikaliska enheter som föreslagits av informanterna in i två kategorier: de lexikaliska enheter som finns i Mauri Kunnas bildordbok och de lexikaliska enheter som inte finns i den. Tabell 8 illustrerar denna jämförelse. De lexikaliska enheter som är likadana med bildordboken har markerats med fetstil och likadana svar mellan informanterna har understrukits. Närsynonymer eller lexikaliska enheter med annars näraliknande betydelsen med de lexikaliska enheter som finns i Mauri Kunnas bildordbok är guldfärgade. De lexikaliska enheter som förekommer i sammansättningar är däremot grönfärgade, och de lexikaliska enheterna med samma form men en annan betydelse är lilafärgade.

Tabell 8 Viktigaste teman och lexikaliska enheter för en idealisk bildordbok enligt informanterna jämfört med Mauri Kunns bildordbok

Notera: De lexikaliska enheter som är desamma med Mauri Kunns bildordbok har markerats med **fetstil**. De lexikaliska enheter som är likadana mellan flera informanter är understrukna. Närsynonymerna eller de lexikaliska enheterna med annars näraliknande betydelsen med de lexikaliska enheterna i Kunns bildordbok är **gulfärgade**. De lexikaliska enheter som förekommer i sammansättningar är **grönfärgade**.

Temaområden	De lexikaliska enheter som finns i Mauri Kunns bildordbok	De lexikaliska enheter som inte finns i Mauri Kunns bildordbok
Djur och natur	djur , mås , hund , katt , fisk sjö , träd , avgas	namnen på olika djur, björn, hästskötsel, namnen på olika träd, björk, gräs, undervatten, <u>vatten</u> , hav , snäckor, växter, ubåt, land, klimatförändring, skog, skogskötare, återvinning, förening
Fordon	motor	bilskötsel, hjul
Färger	färger	
Jobb och lek		lekpark
Kläder	kläder , byxor , jacka , strumpor , tröja , skor , mössa	vantar
Kropp	ben , arm	
Kultur och länder		nationaliteter, hudfärger, språk
Mat och matlagning	banan , äpple , ost	mjölk, bröd, gurka, tomat, glas, tallrik, gaffel, kniv, sked, ris, stekpanna, matlagning
Rum och möbler	bord , stol , säng	spis, bäddavdelning
Rymden	planet , månen , Jorden , sol	jordglob
Sociala relationer	namnen på olika familjerelationer	vän , mor , far , namnen på olika känslotillstånd, bråk, överenskommelse, förlåtelse
Sport	fotboll	boxning
Tid och väder	namnen på olika väderfenomen, klocka , natt , dag , regn , snö	norrsken, namnen på olika årstider
Vetenskap		vetenskap
Adjektiv		glada, likadana, olika
Verb		skydda, ta hand om, njuta

Som tabell 8 illustrerar utgörs största delen av lexikaliska enheter av enstaka substantiv, t.ex. *arm*, *banan*, *byxor*, *dag*, *fisk*, *fotboll*, *hund*, *Jorden*, *katt*, *klocka*, *kläder*, *månen*, *mås*, *mössa*, *natt*, *ost*, *planet*, *regn*, *skor*, *strumpor*, *sjö*, *snö*, *säng*, *träd* och *äpple*. Dessa lexikaliska enheter kan också hittas i Mauri Kunns bildordbok, men i boken står de med artiklar. Däremot ger

ingen av informanterna försetts substantiv med artiklar i sina svar. Dessutom återfinns det tre adjektiv och tre verb i enkätsvaren gällande den fjärde enkätfrågan (se bilaga 2). I Mauri Kunns bok förekommer det sammanlagt 27 adjektiv och sju verb (se bilaga 1), men de är inte desamma som i informantens svar.

Informanterna anger totalt 27 lexikaliska enheter som är desamma som i bildordboken och de är i fetstil i tabell 8. Dessutom finns det fyra lexikaliska enheter som inte kan hittas i Kunns bildordbok, men som är närsynonymer med de lexikaliska enheterna i bildordboken. Dessa lexikaliska enheter är gulfärgade i tabell 8. I Mauri Kunns bildordbok används *kompisar* i stället för *vänner*, *mamma* för *mor*, *pappa* för *far* och *ocean* i stället för *hav*. Vidare hittas de lexikaliska enheterna *avgas*, *bord*, *djur*, *jacka*, *motor*, *sol* och *stol* bara i sammansättningar i stället för enstaka ord i Kunns bildordbok. Det finns också gemensamma teman mellan informanternas svar och bildordboken, t.ex. väderfenomen, familjerelationer och vatten. Emellertid uppvisar informanternas svar mycket varierande lexikaliska enheter. Sammanfattningsvis kan det konstateras att de flesta av de lexikaliska enheter som informanterna föreslagit inte finns i Mauri Kunns bildordbok.

6.2.3 Bilderna i en idealisk bildordbok jämfört med Kunns bildordbok

När innehållet av en bildordbok evalueras är det väsentligt att också studera dess bilder. I enkäten har informanterna tillfrågats hurdana bilder bildordböckerna borde ha (den tredje enkätfrågan i bilaga 2). På denna fråga har informanterna gett relativt enhälliga svar. Alla informanterna antyder att bilderna borde vara antingen tecknade eller färggranna, och en fjärdedel av informanterna tycker att de borde vara både och. Tabell 9 illustrerar informanternas svar som gäller hurdana bilder en bildordbok borde ha.

Tabell 9 Egenskaper hos bilder i en idealisk bildordbok

Egenskaper hos bilder i en idealisk bildordbok	Antal
Färggranna	6
Ritade eller tecknade	4
Tydliga	2
Enkla	2
Vackra	2
Lättförståeliga	1
Roliga	1
Bilder som tar i beaktande barnets ålder och utvecklingsnivå	1
Med intressant stil	1
Med färgpenna eller akvarell	1
Med riktiga fotografier	1

Som kan utläsas i tabell 9 prioriterar informanterna att det finns ritade bilder i en idealisk bildordbok. En annan egenskap som framhävs i informanternas svar är bildernas färggrannhet. Enligt informanterna borde bilderna vara först och främst tecknade och färggranna. Dessa resultat stämmer överens med vad Svensén (2004: 367) säger om färgbilder och teckningar. Enligt honom ger färgbilder mer information än svartvita bilder och tecknade bilder kan framhäva alla relevanta och gemensamma drag för prototyperna av lexikaliska enheter i bildordboken. Utöver färggrannhet borde de tecknade bilderna vara tydliga, enkla och vackra. Dessutom nämns det att bilderna borde vara lättförståeliga, roliga, med intressant stil och de borde ta barnets ålder och utvecklingsnivå i beaktande. Enstaka informanter anser däremot att bildordböckerna borde ha riktiga fotografier eller bilder ritade med färgpennor eller målade med akvarell.

När informanternas svar om bilder i en idealisk bildordbok jämförs med Mauri Kunnas bildordbok kan det konstateras att bilderna i denna bildordbok är tecknade och färggranna, vilka utgör de viktigaste egenskaperna för en bildordbok enligt informanterna. Vidare är de ritade med färgpennor (Kunnas & Kunnas 2015: 4). I detta avseende motsvarar dessa egenskaper bilderna i Mauri Kunnas bildordbok, men alla bilder är inte så enkla eller lättförståeliga eftersom de innehåller många detaljer. Kunnas bildordbok innehåller inte heller riktiga fotografier. Trots allt kan dessa tecknade bilder i Kunnas bildordbok anses föreställa prototyper (se avsnitt 2.3) av de beskrivna lexikaliska enheterna, vilket stödjer informanternas enkelhetskrav. Därutöver innehåller Kunnas bildordbok nomenklatoriska och sceniska

illustrationer (se avsnitt 3.2) som visar hela miljöer och presenterar typiska aktiviteter, föremål och begrepp inom vissa temaområden på ett oväntat och karikatyriskt sätt (se Kunnas & Kunnas 2015: 5). Därför kan det antas att bilderna i Mauri Kunnas bildordbok är roliga och ritade med intressant stil, vilket också motsvarar informanternas uppfattningar om en idealisk bildordbok.

7 Sammanfattande diskussion

I detta kapitel sammanfattar jag de viktigaste resultaten av denna studie och diskuterar dem. Syftet med denna studie har varit att analysera innehållet av Mauri Kunns bildordbok *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi (Tokrolig bildordbok: finska–svenska*, egen översättning) och utreda hur det motsvarar en idealisk bildordbok som åtta unga vuxna finlandssvenska informanter har beskrivit. Vidare har informanterna besvarat frågor om bilder, lexikaliska enheter och temaområden som baserar sig på Mauri Kunns bildordbok, dock utan att veta det. Sålunda har de också evaluerat innehållet i Kunns bok.

Som material har jag använt Mauri Kunns bildordbok och informanternas enkätsvar. Mauri Kunns bildordbok är ett exempel på en tvåspråkig illustrerad färgordbok som består av uppslagsord på två språk (här finska och svenska) samt bilder som representerar dessa lexikaliska enheter. Enkätmaterial har jag samlat in genom att skicka en enkät med nio olika frågor till åtta utvalda finlandssvenska informanter per e-post. För att avgränsa forskningsämnet har jag inte analyserat alla enkätfrågorna i denna studie (se bilaga 2), utan bara de som gäller studiens forskningsfrågor, det vill säga vilka lexikaliska enheter som förekommer både i Mauri Kunns bildordbok och i de unga finlandssvenska vuxnas enkätsvar, vilka teman har flest gemensamma lexikaliska enheter mellan boken och enkätsvaren, vilka temaområden, lexikaliska enheter och vilka slags bilder som hör till en idealisk bildordbok enligt informanterna och hur svaren motsvarar Mauri Kunns bildordbok. Forskningsmetoden i avhandlingen är först och främst kvalitativ med några kvantitativa drag. Innehållsanalys har utnyttjats när Mauri Kunns bildordbok och svaren på de öppna frågorna i enkäten har betraktats, medan resultaten av analysen av svaren på angelägenhetsfrågan i enkäten (se bilaga 2) och förekomsten av olika lexikaliska enheter per tema är i numerisk form.

Som framgår av både denna studie och min tidigare undersökning (Laiho 2017) består Mauri Kunns bildordbok (*Hullunkurinen kuvasanakirja*) av nitton kapitel och sammanlagt tjugo temaområden som omfattar totalt 606 lexikaliska enheter. Bokens temaområden heter på svenska *Saker som brummar*, *Bilar*, *Mitt rum*, *På resande fot*, *Semester*, *Väder och tid*, *Rymden*, *Färger*, *Sjörövare*, *Till sjöss*, *Musik*, *Spöken*, *På jobbet*, *Medeltiden*, *Friidrott*, *Sport*, *Julsysslor*, *Jul* samt *Kropp och kläder*. Som diskuterats i kapitel 2 används termen lexikalisk enhet i denna studie eftersom Mauri Kunns bildordbok inte har en alfabetisk makrostruktur och dess innehåll inte innefattar bara enstaka ord, utan också flerordsenheter och sammansättningar.

Resultaten av denna studie visar att de teman som har mest gemensamma lexikaliska enheter mellan informanternas svar och Mauri Kunnas bildordbok är *Kropp och kläder*, *Väder och tid*, *Sjörövare*, *Siffror* och *Bilar* (se figur 1 i avsnitt 6.1.1). Sammanlagt 148 lexikaliska enheter, alltså nästan en fjärdedel av de lexikaliska enheterna i Kunnas bildordbok, är gemensamma med de lexikaliska enheter som informanterna har nämnt i sina svar. Dessa gemensamma lexikaliska enheter mellan enkätsvaren och bildordboken omfattar bl.a. siffror från ett till tio, bilens delar, olika fordon och transportmedel, möbler, olika naturfenomen och tider på dygnet, färger, sjö-, rymd- och julrelaterade enheter, musikinstrument, sportgrenar och -redskap samt kroppsdelar och klädesplagg (se bilaga 5). Det enda temat som har nästan inga gemensamma lexikaliska enheter mellan boken och informanternas svar är *Spöken*, medan informanterna för det mesta är eniga om de lexikaliska enheterna under temat *Kropp och kläder*.

Det kan konstateras att det finns flera lexikaliska enheter som hittas i boken, men informanterna associerar dem med olika teman. En möjlig förklaring till detta är att flera teman i Mauri Kunnas bildordbok är ganska likadana eller de ligger relativt nära varandra. Således kunde flera lexikaliska enheter nämnas under vilketdera tema som helst, och deras lexikaliska enheter kunde delvis bytas sinsemellan. Bland informanternas svar förekommer det också lexikaliska enheter som är delar av sammansättningar, närsynonymer och polysemer i Mauri Kunnas bildordbok. En förklaring till detta kan vara att informanterna ser enklare enstaka ord viktigare än sammansättningar, vilket framkommer delvis i informanternas svar gällande teman och bilder för en idealisk bildordbok (se bilaga 6). Vidare kan närsynonymer, polysemer och helt olika ordval bättre reflektera de vardagliga föremål och företeelser som informanterna poängterar att vara relevanta för en bildordbok.

Informanternas finlandssvenskhet kan vara en annan förklaring till några parallella varianter eftersom samma föremål kan ha olika benämningar i Finland och i Sverige. Som framgår av resultaten använder flera av de finlandssvenska informanterna t.ex. *julgubben* i stället för bokens variant *jultomten* eller *simdräkt* i stället för bokens *badbyxor* (se bilaga 5). Detta leder till den möjliga hypotesen att bokens lexikaliska enheter baserar sig på standardsvenska som är påverkad av sverigesvenska och boken inte är bara menad för finlandssvenska läsare eller de finsktalande som vill lära sig svenska, utan för en större målgrupp.

Det är intressant att ingen av de åtta informanterna anger sina lexikaliska enheter med artiklar i sina svar, medan substantiven i boken har försetts med artiklar. En möjlig förklaring för artiklarna i boken kan vara att en läsare vars förstaspråk inte uppvisar grammatiskt genus, som

finskan, får information om de svenska substantivens genus genom obestämda artiklar. Föremålen i bildordböckerna presenteras dock ofta utan artiklar, som t.ex. i *Bonniers Compact Lexikon* (BCL 1996) och *Bonniers svenska ordbok* (BSO 2002). I enkätsvaren förekommer det emellertid några lexikaliska enheter som avslöjar substantivens genus, t.ex. *jultomten* och *jorden* som står i bestämd form samt *hungriga spöken* med adjektivböjning.

Enkätsvaren visar att informanterna föreslår *Natur*, *Djur*, *Mat*, *Matlagning* och *Rymden* som relevanta teman för en idealisk bildordbok. Övriga teman inte förekommer som kapitel i Mauri Kunnas bildordbok, utan naturfenomen samt tid och väder behandlas i bokens kapitel *Väder och tid* och jobb och sport under kapitlet *På jobbet*, *Friidrott*, *Sport* och *Färger* (se bilaga 1). Andra gemensamma teman som informanterna nämnt i sina svar är kläder, anatomi och kroppens delar (bokens kapitel *Kropp och kläder*) samt olika fordon och deras delar (bokens kapitel *Saker som brummar* och *Bilar*). Eftersom temana *Saker som brummar* och *Bilar* ligger relativt nära varandra, och flera lexikaliska enheter kan nämnas under vilketdera tema som helst, kan man kunna argumentera för att ändra på bokens kapitelnamn *Saker som brummar* eller kombinera det med kapitlet *Bilar*. Utgående från informanternas enkätsvar gällande relevanta teman för en bildordbok föreslår jag paraplytemat *Fordon* (se tabell 7 i avsnitt 6.2.2). Andra teman som kunde kombineras i bildordboken är *På resande fot* och *Semester*, *Sjörövare* och *Till sjöss*, *Friidrott* och *Sport* samt *Jul* och *Julsysslor*. Dessutom kunde de lexikaliska enheterna under temana *Till sjöss* och *Spöken* hellre kategoriseras under nya teman som *Möbler* och *Vardagliga saker hemma*.

I allmänhet anser informanterna temana i Mauri Kunnas bildordbok vara relevanta för en idealisk bildordbok. De teman som informanterna anser som relevantaste i bildordboken är *Siffror*, *Kropp och kläder* samt *Väder och tid*. Däremot får *Sjörövare* och *Spöken* de lägsta angelägenhetsgraderna (se tabell 6 i avsnitt 6.2.1). I övrigt finns det ingen klar enighet om de andra temans relevans och det mest överraskande resultatet är att endast en del av de teman som informanterna kategoriserar som relevanta har fått höga angelägenhetsgrader. Temans relevans och angelägenhetsgrader varierar relativt mycket, men när man kombinerar resultaten verkar över hälften av bokens teman vara relevanta. Temana *Till sjöss*, *Medeltiden*, *Friidrott*, *Julsysslor* och *Jul* anses däremot vara irrelevanta då ingen av informanterna har kategoriserat dem bland sina fem viktigaste teman för en idealisk bildordbok. Temat *Bilar* har inte fått någon hög angelägenhetsgrad heller, men flera av de lexikaliska enheter som informanterna föreslår som relevanta för en idealisk bildordbok är ändå fordon och deras delar och kan hittas i Mauri Kunnas bildordbok under detta tema. Som jag redan tidigare konstaterat är antalet gemensamma

lexikaliska enheter under temana *Sjörövare*, *Bilar* och *Jul* dock bland de högsta (se figur 1). Således kan det generellt påpekas att det finns oenighet om temanas relevans.

Vad gäller informanternas relevantaste lexikaliska enheter för en idealisk bildordbok hör de flesta av dessa enheter till temana *Djur och natur* som informanterna också har nämnt som de två relevantaste temana för en idealisk bildordbok (se tabell 4 i avsnitt 6.2.1). De lexikaliska enheter som informanterna föreslår är bl.a. olika djur och träd samt vatten och skog. Den näst största gruppen av lexikaliska enheter överensstämmer också med informanternas näst relevantaste tema, *Mat och matlagning*, och de lexikaliska enheterna under detta tema är huvudsakligen livsmedel, bestick eller matlagningsredskap. Den tredje största gruppen av de lexikaliska enheterna tillhör temat *Kläder* med åtta klädesplagg. Temaområdet *Rymden* har däremot inte ett väldigt stort antal lexikaliska enheter fast informanterna har nämnt det som det femte relevantaste temat för en idealisk bildordbok (se tabell 4 i avsnitt 6.2.1). Sammanfattningsvis är de lexikaliska enheter som informanterna anser vara relevanta i Mauri Kunns bildordbok siffror från ett till tio, olika färger, olika fordon och deras delar, vardagliga saker och möbler som finns hemma, olika naturfenomen och tider på dygnet, rymdrelaterade enheter, olika sportgrenar och -redskap samt kroppsdelar och klädesplagg. Dessa lexikaliska enheter liknar också de enheter som är gemensamma mellan bildordboken och enkätsvaren på den åttonde enkätfrågan. Trots allt varierar antalet och karaktär av informanternas angivna lexikaliska enheter betydligt mycket. Sammanfattningsvis kan det konstateras att de flesta av de lexikaliska enheter som informanterna föreslagit inte finns i Mauri Kunns bildordbok.

När det gäller bilderna i en idealisk bildordbok har informanterna varit relativt enhälliga. Alla informanterna antyder att bilderna borde vara antingen tecknade eller färggranna, och en fjärdedel av informanterna tycker att de borde vara både och. Dessa egenskaper verkar stämma med Mauri Kunns bildordbok, men bokens bilder kan inte sägas vara enkla och inte alltid så lätt förståeliga heller, för att de innehåller så många detaljer. Eftersom illustrationerna i Mauri Kunns bildordbok baserar sig på bilderna som har använts i Mauri Kunns andra, tidigare publicerade bilderböcker för barn är de antingen nomenklatoriska eller sceniska illustrationer (se avsnitt 3.2) som kan sägas underlätta inlärningen av de lexikaliska enheter som tillhör samma eller besläktade semantiska fält (Svensén 2004: 375). På detta sätt ger bilderna i Mauri Kunns bildordbok ett visuellt stöd för de lexikaliska enheternas teckeninnehåll och aktualiserar minnet av något som barnen tidigare har sett (Svensén 2004: 363). Svensén (2004: 366–367) påpekar att illustrationernas syfte i ordböckerna är att göra en länk mellan det verbala och det visuella, men i sådana större detaljerade sceniska illustrationer som Mauri Kunns bildordbok

består av kan det vara svårt att placera illustrationerna i direkt anslutning till uppslagsorden. Sist och slutligen är det ordbokanvändarens uppfattningar om samspelet mellan det verbala och det visuella som avgör bildordbäckernas användbarhet (jfr. Lampinen 2010: 290).

Enligt Alanen (2011: 160) är en av nackdelarna med enkätundersökningar att det finns en risk att deltagarna inte lämnar tillbaka sina svar. Det har dock inte varit något problem i denna studie. Emellertid kan man i viss mån ifrågasätta forskningsresultatens reliabilitet eftersom antalet teman och lexikaliska enheter i informanternas svar varierar mycket och en del av informanterna har besvarat frågorna delvis ofullständigt. Det är väsentligt att notera att materialet i denna studie är relativt litet, och därför är resultaten inte generaliserbara. För att förbättra studiens validitet har denna avhandling fokuserat på att undersöka informanternas uppfattningar om en idealisk bildordbok endast på en generell nivå snarare än på individnivå.

Inom ramen för denna undersökning har inte all information om Mauri Kunns bildordbok och allt material från enkätsvaren analyserats, utan t.ex. svar på flera öppna enkätfrågor har utelämnats. I framtiden skulle det vara intressant att studera dessa utelämnade enkät svar som gäller bl.a. språk i flerspråkiga bildordböcker och informanternas personliga bakgrunds information om bildordböcker. I denna studie har resultaten analyserats bara på en allmän nivå, utan att kommentera de individuella skillnaderna mellan informanternas svar. I en mer omfattande studie skulle man kunna studera enkätsvaren också på individnivå och ta reda på vilka skillnader som finns t.ex. mellan olika kön och olika åldersgrupper. Dessutom kunde den själva bildordbokanalysen, som jag har gjort för denna studie men som delvis har utelämnats på grund av avgränsningen av forskningsämnet, studeras vidare och bildordbokens innehåll kunde kritiserats och evaluerats enligt olika lexikografiska val.

Det finns några andra publicerade bildordböcker (se Amery 2017; Jansson & Jakobsson 2009) som också kunde utgöra intressant material för framtida undersökningar. Innehållet av flera bildordböcker kunde t.ex. jämföras och testas med både barn och vuxna i en mer omfattande undersökning. Det finns flera faktorer som kan påverka resultaten, t.ex. ålder, kön, utbildning, modersmål och uppfostran. I framtiden rekommenderas det därför ytterligare studier som beaktar dessa faktorer. På grund av materialets begränsade omfång är resultaten inte generaliserbara, utan de ger bara en inblick i fenomenet och erbjuder enbart tolkningar om hur en idealisk bildordbok möjligtvis kunde se ut. För att dra tillförlitliga slutsatser krävs mer forskning om ämnet. Emellertid erbjuder denna studie intressant material och fynd som kan vara till nytta för lärare, uppfostrare, planerare och olika förlag för att man ska kunna skapa

ännu bättre bildordböcker enligt användares behov. Resultaten av denna studie kan tillämpas t.ex. av språklärare i sin språkundervisning om relevant ordförråd både på modersmål- och andraspråksnivå.

Litteratur

- Alanen, Riikka, 2011: Kysely tutkijan työkaluna. I: Kalaja, Paula, Alanen, Riikka & Dufva, Hannele (red.), *Kieltä tutkimassa – tutkielman laatijan opas*. Tammerfors: Tammerprint. S. 146–161.
- Ala-Akkala, Minna, 2010: *The Development of English Vocabulary During Upper Secondary School*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Ala-Uotila, Miia, 2015: *Los antropónimos y su traducción en la literatura infantil: un estudio sobre cuatro obras de Mauri Kunnas y sus traducciones al español*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Amery, Heather, 2017: *Mina första 1000 ord: engelska & svenska*. Västra Frölunda: Tukan förlag.
- Anward, Jan & Linell, Per, 1976: Om lexikaliserade fraser i svenskan. I: *Nysvenska studier* 55–56. S. 77–117.
- BCL = Lund, Ann-Marie (red.), 1996: *Bonniers Compact Lexikon*. Stockholm: Bonnier Lexikon.
- Bertram, Raymond, Baayen, Harald & Schreuder, Robert, 2000: Effects of Family Size for Complex Words. *Journal of Memory and Language* 42. S. 390–405.
- Bertram, Raymond, Laine, Matti & Virkkala, Minna, 2000: The Role of Derivational Morphology in Vocabulary Acquisition: Get by With a Little Help from My Morpheme Friends. *Scandinavian Journal of Psychology* 41 (4). S. 287–506.
- Boers, Frank, 2015: Words in Second Language Learning and Teaching. I: Taylor, John R. (red.), *The Oxford Handbook of THE WORD*. Oxford: Oxford University Press. S. 582–596.
- Breiling, Anne, 1992: *Kuvakirjojen kääntämisestä: vertaileva analyysi Mauri Kunnaksen joulukirjojen saksannoksista*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- BSO = Malmström, Sten, Györki, Iréne & Sjögren, Peter, 2002: *Bonniers svenska ordbok*, den åttonde reviderade upplagan. Stockholm: Bonniers Fakta.
- Börestam, Ulla & Huss, Leena, 2001: *Språkliga möten. Tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Dörnyei, Zoltán & Taguchi, Tatsuya, 2010: *Questionnaires in Second Language Research: Construction, Administration, and Processing*, den andra upplagan. New York: Routledge.

- Ejvegård, Rolf, 2003: *Vetenskaplig metod*, den tredje omarbetade upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Garavini, Melissa, 2014: *La traduzione della letteratura per l'infanzia del finlandese all'italiano: l'esempio degli albi illustrati di Mauri Kunnas*. Doktorsavhandling. Åbo universitet. Finns tillgänglig på adressen <https://www.utupub.fi/handle/10024/96476>.
- Harkio, Noora, 2016: *Assessing the Role of Vocabulary Breadth and Depth in Reading Comprehension: A Quantitative Study of Finnish EFL Learners*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Hartmann, Reinhard & James, Gregory, 1998: *Dictionary of Lexicography*. London: Routledge.
- Hautjärvi, Kaisu, 1996: *On Translating Culture Bound Vocabulary from Finnish into English in Mauri Kunnas' Three Children's Books*. Opublicerad avhandling pro gradu. Oulu universitet.
- Holopainen, Hanna, 2009: *Onomatopoetiska verb som översättningsproblem i Mauri Kunnas Koiron Kalevala (1992)*. Opublicerad avhandling pro gradu. Helsingfors universitet.
- Hupka, Werner, 1989: Die Bebilderung und sonstige Formen der Veranschaulichung im allgemeinen einsprachigen Wörterbuch. I: Hausmann, Franz Josef, Reichmann, Oscar, Wiegand, Herbert Ernst, Zgusta, Ladislav (red.), *Wörterbücher / Dictionaries / Dictionnaires. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie / An International Encyclopedia of Lexicography / Encyclopédie internationale de lexicographie I–III*. Berlin/New York 1989–1991. Walter de Gruyter. Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft 5.1–5.3. S. 7–19.
- Jansson, Tove & Jakobsson, Joel, 2009: *Mumindalens bildordbok: svenska–finska*. Helsingfors: Schildts.
- Josefsson, Gunlög, 2005: *Ord*. Lund: Studentlitteratur.
- Järvinen, Elina, 2011: *Henkilönnimet Mauri Kunnaksen Koiramäki-kirjoissa*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Klaus, Anniina, 2009: *Koiramäeltä koulunpenkille: Mauri Kunnaksen satukuvakirjat luokanopettajien oppimateriaalina*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Kunnas, Mauri, 2013a: *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi*. Helsingfors: Otava.
- Kunnas, Mauri, 2013b: *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–englanti*. Helsingfors: Otava.
- Kunnas, Mauri & Kunnas, Tarja, 2015: *Koiramäen tarinat*, den fjärde upplagan. Helsingfors: Otava.

- Kylmänen, Tuuli, 2013: *Översättning av namn i Mauri Kunnas barnböcker: jämförelse mellan finska och deras svenska översättningar*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Laaksonen, Marie, 1997: *Från päreet till de små torrvedstickorna i väggen som ger ljus i kojans: om bearbetning i översättningarna av Mauri Kunnas' böcker Koiramäen talossa och Koiramäen talvi*. Opublicerad avhandling pro gradu. Helsingfors universitet.
- Laiho, Katariina, 2017: *The Relationship between Receptive and Productive Knowledge: A Comparative Case Study of Second Language Vocabulary Acquisition between Four Children of Different Ages*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Lampinen, Kati, 2010: Samspelet mellan text och bild i illustrerade ordböcker. *Nordiska studier i lexikografi* 10. Rapport från Konferensen om lexikografi i Norden, Tammerfors 3–5 juni 2009. S. 289–298. Finns tillgänglig på adressen <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive>.
- Lankinen, Sini, 2000: *Kääntäjän haasteet Mauri Kunnaksen lastenkirjojen kääntämisessä*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- van Lier, Leo, 2005: Case Study. I: Hinkel, Eli (red.), *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*. S. 195–208. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Loewen, Shawn & Reinders, Hayo, 2011: *Key Concepts in Second Language Acquisition*. New York: Palgrave Macmillan.
- Malmgren, Sven-Göran, 1994: *Svensk lexikologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Nagu, William, Anderson, Richard, Schommer, Marlene, Scott, Judith & Stallman, Anne, 1989: Morphological Families in the Internal Lexicon. *Reading Research Quarterly* 24 (3). S. 262–282.
- Nation, Ian Stephen Paul, 2001: *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- NFSO = Ernby, Birgitta, Gellerstam, Martin & Malmgren, Sven-Göran, 2001: *Norstedts första svenska ordbok*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Nikula, Kristina, 2008: Kvinnligt och manligt. Illustrationerna i Bonniers svenska ordbok. I: Jóhannesson, Kristinn (red.), *Nog ordat? Festskrift till Sven-Göran Malmgren*. Göteborg: Meijerbergs institut för etymologisk forskning. S. 304–311.

- Nuppula, Emmi, 2008: *Tre översättningar av Mauri Kunnas barnlitteratur från finska till svenska: översättning av innehåll och syntaktiska struktur*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Pirilä, Amanda, 2012: *Knowledge of English Vocabulary at Advanced Levels: Vocabulary Size and Academic Vocabulary Knowledge of Finnish 1st Year University Students and MA Students of English*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Pistemaa-Junno, Tiina, 2005: *Study of the Translation of Culture-specific Items in Mauri Kunnas's Children's Book Seitsemän koiraveljästä into English and Swedish*. Opublicerad avhandling pro gradu. Oulu universitet.
- Ratavaara, Miisa, 2008: *Translating Picture Books: Semantic Translation Strategies and Illustrations in Three Books by Mauri Kunnas*. Opublicerad avhandling pro gradu. Vasa universitet.
- Read, John, 2000. *Assessing Vocabulary*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saarinen, Anu, 1994: *Mauri Kunnaksen Suuren urheilukirjan käännösten vertailua ja analysointia*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- Saarinen, Liisa, 2013: *Adaptaatio kuvan ja sanan keinoin Mauri Kunnaksen teoksessa Koiramäen Martta ja Ruuneperi*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- SAOL 2015 = Svenska Akademiens ordlista över svenska språket.
<https://svenska.se/tre/?sok=FLUGA&pz=1> (Hämtad 23.5.2022).
- Saville-Troike, Muriel, 2006: *Introducing Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schmitt, Norbert, 2010: *Researching Vocabulary: A Vocabulary Research Manual*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Skinnari, Kristiina & Sjöberg, Sannina, 2018: *Varhaista kieltenopetusta kaikille: selvitys varhaisen ja vapaaehtoisin kieltenopetuksen tilasta sekä toteutumisen edellytyksistä kunnassa*. Jyväskylä: Jyväskylä universitet.
- SO 2021 = Svenska Akademiens ordböcker. <https://svenska.se/tre/?sok=musköt&pz=1> (Hämtad 23.5.2022).
- Statistikcentralen, 2018: Figurbilaga 1. Medelåldern för dem som blev mammor och pappor för första gången 1985–2017. Hämtad från:
http://www.stat.fi/til/synt/2017/02/synt_2017_02_2018-12-04_kuv_001_sv.html
 (Hämtad 2.11.2019).
- Stein, Gabriele, 1991: Illustrations in dictionaries. *IJL* 4 (2). S. 99–127.

- Svensén, Bo, 2004: *Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik*. Stockholm: Nordstedt Akademiska Förlag.
- Teittinen, Laura, 2014: *Poistoja, korvauksia ja äänteellisiä muokkauksia: erisnimien kääntäminen suomesta saksaksi neljässä Mauri Kunnaksen jouluaiheisessa lastenkirjassa*. Opublicerad avhandling pro gradu. Åbo universitet.
- af Trampe, Peter, 1990: *Språkbrukaren och orden*. Lund: Studentlitteratur.
- Törnqvist, Lars, 1999: En modern bildordbok. *LexicoNordica 1999*. S. 249–253. Finns tillgänglig på adressen <https://tidsskrift.dk/lexn/issue/view/2307/116>.
- Vepsäläinen, Pauliina, 2003: *Lek med namn: egennamn på fem språk i Mauri Kunnas' Koiramäen lapset kaupungissa*. Opublicerad avhandling pro gradu. Helsingfors universitet.
- Walder, Renate, 2002: Varför kan jag inte föra skruvmejseln när jag kan föra pennan? En semantisk analys av verbet föra. I: *Svenskans beskrivning 25*. S. 308–317.
- Widdowson, Henry, 2000: *Linguistics*, den femte upplagan. Oxford: Oxford University Press.
- Zgusta, Ladislav, 1971: *Manual of Lexicography*. The Hague: Mouton.
- Öhman, Aino, 2008: *Översättning av kulturbundna element i Mauri Kunnas Joulupukki och dess svenska och två norska översättningar*. Opublicerad avhandling pro gradu. Helsingfors universitet.

Bilagor

Bilaga 1. De lexikaliska enheter som förekommer i Mauri Kunnas bildordbok *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi– ruotsi*

Notera: De lexikaliska enheter som presenteras flera gånger i bildordboken är i **fetstil**. Adjektiv är understrukna. Verb står i *kursiv*.

KAPITEL	FINSKA	SVENSKA
	yksi	ett
	kaksi	två
	kolme	tre
	neljä	fyra
	viisi	fem
	kuusi	sex
	seitsemän	sju
	kahdeksan	åtta
	yhdeksän	nio
	kymmenen	tio
	yksitoista	elva
	kaksitoista	tolv
	kolmetoista	tretton
	neljätoista	fjorton
	viisitoista	femton
	kuusitoista	sexton
	seisemäntoista	sjutton
	kahdeksantoista	arton
	yhdeksäntoista	nitton
	kaksikymmentä	tjugo
MENOPELIT	nopeusmittari	en hastighetsmätare
SAKER	bensamittari	en bensinmätare
SOM	taustapeili	en backspegel
BRUMMAR	korppi	en korp
	ilmastointi	luftkonditionering
	taustapeili	en backspegel
	taskulamppu	en ficklampa
	hansikaslokero	ett handskfack
	radio	en bilradio
	vaihde	en växel

	käsijarru	en handbroms
	pesäpallo	en brännboll
	tavarasäiliö	ett bagageutrymme
	salamatkustaja	en tjuvåkare
	rekisterikilpi	en registreringsskylt
	puskuri	en stötfångare
	pakoputki	ett avgasrör
	takavilkku	en bakblinker
	takavalot	ett bakljus
	autonavain	en bilnyckel
	kaasu	gassen
	jarru	bromsen
	kytkin	kopplingen
	ratti	en ratt
	ruohonleikkuri	en gräsklippare
	hot rod	en hot rod
	likakaivontyhjennysauto	en slambil
	hinausauto	en bärgningsbil
	muuttoauto	en flyttbil
	paloauto	en brandbil
	roska-auto	en skräpbil
	bussi	en buss
	formula-auto	en formelbil
AUTOILU	poliisiauto	en polisbil
BILAR	unissakävelijä	en sömngångare
	<u>lentävä</u> auto	en <u>flygande</u> bil
	huoltoasema	bensinstation
	kahvila	kafeteria
	ilmaa	luft
	mekaanikko	en mekaniker
	bensapumppu	en bensinpump
	bensaa	bensin
	kypärä	en hjälm
	rallikuski	en rallyförare
	ralliauto	en rallybil
	suurenuslasi	ett förstoringsglas
	<u>pakollinen</u> ajosuunta	<u>enkelriktad</u> trafik

	avoauto	en cab
	ajelijat	bilister
	tutti	en napp
	<i>maksa</i> tähän	<i>betala</i> här
	pesukatu	biltvätt
	tie	en väg
	lokki	en mås
	norsu	en elefant
	renkaita	däck
	tynnyri	en tunna
	tankkiauto	en tankbil
	trukki	en truck
	jeeppi	en jeep
	moottoripyörä	en motorcykel
	törmäilyauto	en radiobil
MINUN HUONEENI	leikkiauto	en leksaksbil
MITT RUM	leikkijuna	ett leksakståg
	<u>kauko-ohjattava</u> auto	en <u>fjärrkontrollerad</u> bil
	isä	en pappa
	näyttö	en skärm
	tv	en tv
	rullaluistimet	rullskridskor
	skeitti	en skateboard
	peliohjain	en joystick
	vekotin	en manick
	kirja	en bok
	rummut	trummor
	äiti	en mamma
	rakennuspalikat	byggklossar
	pöytäjalkapallo	bordsfotboll
	jalkapallo	en fotboll
	pehmolelu	ett gosedjur
	peliautomaatti	en spelautomat
	sänky	en säng
	laskettelusukset	slalomskidor
	matkapuhelin	en mobiltelefon
	tyyny	en kudde

MATKAILU

PÅ RESANDE FOT

vempele	en grej
<u>kyllästynyt</u> lapsi	ett <u>uttråkat</u> barn
radiopuhelin	en walkie-talkie
veturi	ett lok
juna-asema	en tågstation
junarata	en järnväg
kaukoputki	ett teleskop
suihkumoottori	en jetmotor
siipi	en vinge
lentokone	ett flygplan
univormu	en uniform
lentokapteeni	en flygkapten
lentoemäntä	en flygvärdinna
käsilaukku	en handväska
kitarakotelo	ett gitarrfodral
golfbag	en golfbag
lentolaukku	en flygväska
matkatavaralipuke	ett bagagekvitto
matkatavarakärry	en bagagevagn
makuupussi	en sovsäck
matkalaukkuhina	ett löpande band
mainos	en reklam
<u>uninen</u> matkustaja	en <u>sömnig</u> resenär
matkatavarat	bagage
silmälasit	glasögon
porkkana	en morot
<u>saapuvat</u>	<u>ankommande</u>
lentokenttä	en flygplats
hellehattu	en solhatt
herätyskello	en väckarklocka
kamera	en kamera
aurinkolasit	solglasögon
villapaita	en ylletröja
opaskirja	en guide
varvastossut	flip-flop skor
hammastahna	tandkräm
hammasharja	en tandborste

LOMA
SEMESTER

matkalaukku	en resväska
golfmailat	golfklubbor
turistiryhmä	en turistgrupp
kitara	en gitarr
kampa	en kam
sakset	en sax
turisti	en turist
passi	ett pass
putkikassi	en sportbag
uimahousut	badbyxor
rantapyyhe	ett badlakan
aurinkorasva	solkräm
rantapallo	en strandboll
marsu	ett marsvin
palmu	en palm
kamera	en kamera
ranta	en strand
<u>norjalainen</u> turisti	en <u>norsk</u> turist
pilli	ett sugrör
virvoitusjuoma	läsk
cowboysaappaat	cowboystövlar
<u>kauhistunut</u> porsas	en <u>förskräckt</u> gris
välipala	ett mellanmål
uima-allas	en simbassäng
<u>uiva</u> lehmä	en <u>simmande</u> ko
bikinit	en bikini
lapio	en spade
aurinkotuoli	en solstol
hiekkalinna	ett sandslott
hiekkäämpäri	en hink
kello	en klocka
norsu	en elefant
turistibussi	en turistbuss
sisäpiha	en innegård
vartija	en väktare
aurinkopeti	en solsäng
mopedi	en moped

	hotelli	hotell
	lisko	en ödla
SÄÄ JA AIKA	aamu	morgon
VÄDER OCH TID	auringonnousu	en soluppgång
	auringonpaiste	ett solsken
	päivä	dag
	ilta	kväll
	auringonlasku	en solnedgång
	kuutamo	ett månsken
	yö	natt
	täysikuu	en fullmåne
	sateenkaari	en regnbåge
	sade	regn
	myrsky	en storm
	lumisade	snöfall
	salama	en blix
	ukkonen	åska
AVARUUS	planeetta	en planet
RYMDEN	satelliitti	en satellit
	Kuu	Månen
	kraatteri	en krater
	kuuauto	en månbil
	parkkipaikka	en parkeringsplats
	avaruuskypärä	en rymdhjälm
	postilaatikko	en brevlåda
	avaruuskengät	rymdboots
	sukkula	en skyttel
	antenni	en antenn
	Maa	Jorden
	avaruus	rymden
	kukkula	en kulle
	kuukävely	en månvandring
	kahvila	ett kafé
	<u>janoinen</u> kirahvi	en <u>törstig</u> giraff
	ovi	en dörr
	astronautti	en astronaut
	avaruuspuku	en rymddräkt

VÄRIT	<u>punainen</u>	<u>röd</u>
FÄRGER	palomies	en brandman
	<u>sininen</u>	<u>blå</u>
	poliisi	en polis
	haitari	ett dragspel
	<u>keltainen</u>	<u>gul</u>
	juusto	ost
	mehiläinen	ett bi
	<u>vihreä</u>	<u>grön</u>
	sammakko	en groda
	<u>ruskea</u>	<u>brun</u>
	hiekkaa	sand
	<u>oranssi</u>	<u>orange</u>
	tiikeri	en tiger
	<u>violetti</u>	<u>lila</u>
	vaunut	en barnvagn
	isosisko	en storasyster
	<u>valkoinen</u>	<u>vit</u>
	kani	en kanin
MERIROSVOT	papukaija	en papegoja
SJÖRÖVARE	musketti	en musköt
	aarrekartta	en skattkarta
	miekka	ett svärd
	puujalka	ett träben
	silmälappu	en ögonlapp
	lyhty	en lykta
	<i>salakuunnella</i>	<i>tjuvlyssna</i>
	penkki	en bank
	pyssynkuula	en musköt ku la
	aarrearkku	en skattkista
	kultapusseja	guldsäckar
	pääkallo	en dödskalle
	kultarahoja	guldpengar
	kaukoputki	ett teleskop
	luu	ett ben
	hämähäkki	en spindel
	omenoita	äpplen

	kolpakkoja	sejdel
	kynttilä	ett ljus
	kori	en korg
	vihanneksia	grönsaker
	banaani	en banan
	pelikortit	spelkort
	pataässä	ett spader ess
	tynnyri	ett fat
MERELLÄ	laiva	ett skepp
TILL SJÖSS	ulkohuussi	ett dass
	keulakuva	en galjonsfigur
	ankkuri	en ankare
	tähystäjä	en spejare
	yläkansi	övre däck
	simpukkavarasto	ett musselförråd
	masto	en mast
	pyykki	tvätt
	kanuuna	en kanon
	kokki	en kock
	kapyysi	en kabyss
	aarrehuone	en skattkammare
	merenneito	en sjöjungfru
	irvistys	en grimas
	merirosvolippu	en sjörövarflagga
	lyhty	en lykta
	<u>merisairas</u> kapteeni	en <u>sjösjuk</u> kapten
	kapteenin kajuutta	kaptenens kajuta
	ämpäri	en hink
	kalanruoto	ett fiskben
	asevarasto	en rustkammare
	torakka	en kackerlacka
	miehistön nukkumapaikat	besättningens sovkvarter
	valtameri	en ocean
	ruori	ett roder
MUSIIKKI	esiintymisasu	scenkläder
MUSIK	esiintyjä	en artist
	mikrofoni	en mikrofon

	reppu	en ryggsäck
	isorumpu	en bastrumma
	rumpali	en trummis
	lippalakki	en keps
	kitaristi	en gitarrist
	lava	en scen
	pikkutomit	tom-tom trummor
	vahvistin	en förstärkare
	basso	en bas
	marakassi	en maracas
	skeitti	en skateboard
	työkalupakki	en verktygslåda
	jatkojohto	en skarvsladd
	lattiatom	en golvpuka
	lamppu	en lampa
	laulaja	en sångare
	kapellimestari	en kapellmästare
	flyygeli	en flygel
	fani	ett fan
	manageri	en manager
	symbaali	en cymbal
	yleisö	en publik
	virvelirumpu	en virveltrumma
	bassorumpu	en bastrumma
	sähkökitara	en elgitarr
	roudari	en roddare
	ramppikuume	rampfeber
	nuotti	en not
	tamburiini	en tamburin
AAVEET	linna	ett slott
SPÖKEN	kylpyhuone	ett badrum
	savupiippu	en skorsten
	katto	ett tak
	kehto	en vagga
	lastenhuone	ett barnrum
	takka	en eldstad
	haarniska	en rustning

ruokasali	en matsal
murtovaras	en inbrottstjuv
riippukeinu	en hängmatta
ränni	en ränna
työhuone	ett arbetsrum
sakset	en sax
postimerkkikokoelma	en frimärkssamling
hautausmaa	en begravningsplats
luuranko	ett skelett
jalokivi	en juvel
portaat	trappor
tunneli	en tunnel
ruokakellari	ett skafferi
pääkalloja ja luita	dödskallar och ben
vankityrmä	en fängelsehåla
noita	en häxa
makuuhuone	ett sovrum
ruokapöytä	ett matbord
tohveli	en toffel
televisio	en television
olohuone	ett vardagsrum
lepakkotorni	ett fladdermustorn
kanuuna	en kanon
arkku	en kista
aave	ett spöke
lemmikkieläin	ett keldjur
salakäytävä	en <u>hemlig</u> gång
poliisi	en polis
metsästäjä	en jägare
lääkäri	en läkare
lääkärinlaukku	en läkarväska
tarjoilija	en servitör
tarjotin	en bricka
herrasmies	en gentleman
autonkorjaaja	en mekaniker
ihailija	ett fan
urheilija	en idrottare

AMMATIT
PÅ JOBBET

KESKIAIKA
MEDELTIDEN

muusikko	en musiker
viulu	en fiol
tiedemies	en vetenskapsman
opettaja	en lärare
karttakeppi	en pekpinne
kauha	en slev
kokki	en kock
vasara	en hammare
puuseppä	en snickare
sairaanhoitaja	en sjukskötare
vauva	en bebis
päällikkö	en chef
sihteeri	en sekreterare
merimies	en sjöman
tatuoiija	en tatuere
soutuvene	en roddbåt
onki	ett metspö
torni	ett torn
harppu	en harpa
piirileikki	en ringlek
merihirviö	ett sjöodjur
lampaat	får
hippa	kull
lohikäärme	en drake
pensas	en buske
puu	ett träd
neito	en jungfru
tikka	en pil
keppihevonen	en käpphäst
niitty	en äng
tunnelin suu	en tunnelmynning
laituri	en brygga
purjevene	en segelbåt
venevaja	ett båthus
järvi	en sjö
kaislikko	en säv
omenapuuta	äppelträd

YLEISURHEILU
FRIIDROTT

kori	en korg
vetokärry	en dragkärra
<u>iloinen</u> kalastaja	en <u>glad</u> fiskare
nuotio	en lägereld
shakkilauta	ett schackbräde
kana	en höna
pata	en gryta
telttä	ett tält
kaivo	en brunn
kivenhakkaaja	en stenhuggare
<u>kuivattua</u> kalaa	<u>torkad</u> fisk
sankari	en hjälte
kiekkohäkki	en diskusbur
kiekonheittäjä	en diskuskastare
valokuvaaja	en fotograf
torkut	en tupplur
korkeushyppy	höjdhopp
verryttely	uppvärmning
juoksurata	en löparbana
pikajuoksija	en sprinter
lehdistö	pressen
vesieste	ett vattenhinder
poliisipartio	en polispatrull
lippu	en flagga
valmentaja	en tränare
kiekko	en diskus
haastattelu	en intervju
kuulantyöntäjä	en kulstötare
tulostaulu	en resultattavla
mittamies	en funktionär
voittaja	en vinnare
stadion	ett stadion
kultamitali	en guldmedalj
palkintopalli	en prispall
<i>hurra</i>	<i>hurra</i>
estejuoksija	en hinderlöpare
<i>juosta</i>	<i>springa</i>

	pituushyppääjä	en längdhoppare
URHEILU	jalkapallo	fotboll
SPORT	nappulakengät	fotbollskor
	pukki	en bock
	telinevoimistelu	redskapsgymnastik
	tennismaila	ett tennisracket
	tennis	tennis
	mikroautoilu	karting
	suojukset	skydd
	<u>amerikkalainen jalkapallo</u>	<u>amerikansk fotboll</u>
	ajohaalari	en rallyoverall
	pipo	en mössa
	tiiliskivi	en tegelsten
	karate	karate
	maastohiihto	längdåkning
	hikinauha	ett svettband
	sulkapalloilu	badminton
	kypärä	en hjälm
	baseball	baseball
	seiväshyppääjä	en stavhoppare
	rima	en ribba
	uinti	simning
	uimaräpylät	simfenor
	luistinrata	en skridskobana
	taitoluistelu	konståkning
	jääkiekko	ishockey
	jääkiekkomaila	en ishockeyklubba
JOULUPUUHIA	talo	ett hus
JULSYSSLOR	ikkuna	ett fönster
	joulujuhla	en julfest
	kauppa	butik
	jono	en kö
	lumilapio	en snöskyffel
	joululahja	en julklapp
	pikkuauto	en småbil
	lumi	snö
	pääkatu	en huvudgata

	ystävät	kompisar
	kelkka	en kälke
	postimies	en brevbärare
	lintujen jääkiekkjoukkue	fåglarnas ishockeylag
	joulukortteja	julkort
	reki	en släde
	joulukellot	julklockor
	vaatekauppa	klädaaffär
	<u>golfaava</u> käärme	en <u>golfande</u> orm
	perhe	en familj
	kuhmu	en bula
	patarumpu	en puka
	joulukranssi	en julkrans
	kuoro	en kör
	kuusi	en gran
	postimerkki	ett frimärke
	rakkauskirje	ett kärleksbrev
	kukkakauppa	blomsterhandel
JOULU	sauvat	stavar
JUL	sukset	skidor
	tonttulakki	en totemössa
	joulupuuro	julgröt
	joulukuusi	en julgran
	tikkaat	en stege
	joulukoriste	ett julpynt
	liput	flaggor
	kulkunen	en bjällra
	sydän	ett hjärta
	kirje joulupukille	ett brev till jultomten
	piparipoikia	pepparkaksgubbar
	<u>tanssivat</u> porot	<u>dansande</u> renar
	paperiliima	papperslim
	teippi	tejp
	tähti	en stjärna
	lahjasukka	en julstrumpa
	joulupukki	jultomten
	rusetti	en rosett

	kynttilä	ett ljus
	joulumuori	tomtemor
	koira	en hund
	jakkara	en pall
	kissa	en katt
	pipari	en pepparkaka
VARTALO JA	korva	ett öra
VAATTEET	otsa	en panna
KROPP OCH	pää	ett huvud
KLÄDER	nenä	en näsa
	suu	en mun
	käsi	en arm
	vatsa	en mage
	esiliina	ett förkläde
	jalat	fötter
	varvas	en tå
	mekko	en klänning
	sormi	ett finger
	poski	en kind
	silmä	ett öga
	isoäiti	en mormor / en farmor
	yömyssy	en nattmössa
	aamutakki	en morgonrock
	tohvelit	tofflor
	baskeri	en basker
	kyynärpää	en armbåge
	poika	en pojke
	t-paita	en t-tröja
	kumitossut	gympadojor
	housut	byxor
	kenkä	en sko
	ballerinat	ballerinaskor
	hame	en kjol
	pusero	en blus
	rusetti	en rosett
	tyttö	en flicka
	kauluspaita	en skjorta

	hattu	en hatt
	merirosvopäällikkö	en sjörövarkapten
	korvakoru	ett örhänge
	kainalosauva	en krycka
	liivi	en väst
	vyö	ett bälte
	polvihousut	knäbyxor
	sukka	en strumpa
	jalka	en fot
	leuka	en haka
	sarvi	ett horn
	yöpaita	ett nattlinne
	parta	ett skägg
	huivi	en scarf
	<u>hihaton</u> paita	en <u>ärmlös</u> tröja
	maastohousut	kamouflagebyxor
	tasku	en ficka
	nenäliina	en näsduk
	kaunotar	en skönhet
	farkkutakki	en jeansjacka
	käsilaukku	en handväska
	sandaalit	sandaler
	farkut	jeans
	hammas	en tand
kansisivu	kärpänen	en fluga
framsidan	kärpäslätkä	en flugsmälla
	tyyny	en kudde
	aurinkotuoli	en solstol
	mehu	saft
	muistikirja	en anteckningsbok
	kynä	en penna
	kirja	en bok
	ukulele	en ukulele
	haalarit	en overall
	lehti	en tidning
etukansi	<u>hyvä</u> haltija	en <u>god</u> fe
frampärm	leijona	ett lejon

	lippu	en flagga
	hattu	en hatt
	velho	en trollkarl
	kaverukset	kompisar
	lohikäärme	en drake
	kuorma-auto	en lastbil
takakansi	juhlat	ett kalas
bakpärm	hämähäkki	en spindel
	kuperkeikka	en kullerbytta
	keppi	en käpp
	unissakävelijä	en sömngångare
	kainalosauva	en krycka
	<i>nauraa</i>	<i>skratta</i>
	pomppulinna	ett studsslott
	isoäiti	en mormor / en farmor
	hampaat	tänder
	<i>pudota</i>	<i>falla</i>
	<i>lentää</i>	<i>flyga</i>
	kärrynpyörä	en hjulning

Bilaga 2. Enkäten

Samtycke till att delta i studien *Ordförråd i bildordböcker* (biämnesavhandling, Katariina Laiho)

Jag har informerats om studien och är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl.

Min underskrift nedan betyder att jag väljer att delta i studien och godkänner att mina svar kan användas som material i studien.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

- 1. Vilka teman skulle du anse vara relevanta för en bildordbok, till exempel för dina barn?**
- 2. På vilket eller vilka språk skulle du vilja ha orden i denna bildordbok?**
- 3. Hurdana bilder skulle du vilja ha i denna bildordbok?**
- 4. Ange de viktigaste orden som du skulle vilja ha med i denna bildordbok. Du kan skriva så många ord som du vill och på vilka språk som helst.**

5. Har du läst bildordböcker i din barndom? Vilka bildordböcker eller barnböcker har du läst och på vilket / vilka språk?

6. Hur evaluerar du följande teman?

Evaluera följande teman vad gäller en ideal bildordbok. Ange deras relevans genom att markera x antingen i kolumnen *Relevant* eller *Inte relevant*. Välj de fem viktigaste och markera med siffror (1, 2, 3, 4, 5) i kolumnen *Angelägenhetsgrad*.

Teman	Relevant	Inte relevant	Angelägenhetsgrad
Siffror			
Saker som brummar			
Bilar			
Mitt rum			
På resande fot			
Semester			
Väder och tid			
Rymden			
Färger			
Sjörövare			
Till sjöss			
Musik			
Spöken			
På jobbet			
Medeltiden			
Friidrott			
Sport			
Julsysslor			
Jul			
Kropp och kläder			

7. Skulle du vilja lägga till eller utelämna några teman? Varför?
8. Vilka ord skulle du vilja inkludera i de följande temana? Skriv åtminstone fem ord per tema. Du kan skriva på vilket språk som helst.

Siffror:

Saker som brummar:

Bilar:

Mitt rum:

På resande fot:

Semester:

Väder och tid:

Rymden:

Färger:

Sjörövare:

Till sjöss:

Musik:

Spöken:

På jobbet:

Medeltiden:

Friddrott:

Sport:

Julsysslor:

Jul:

Kropp och kläder:

9. Finns det något annat som du skulle vilja tillägga?

Bilaga 3. Informanternas fem först angivna lexikaliska enheter per tema jämfört med innehållet i Mauri Kunnas bildordbok

röd = Informant A = en kvinnlig informant

ljusgrön = Informant B = en kvinnlig informant

grön = Informant C = en kvinnlig informant

lila = Informant D = en kvinnlig informant

orange = Informant E = en manlig informant

ljusblå = Informant F = en manlig informant

blå = Informant G = en manlig informant

grå = Informant H = en manlig informant

Notera: Tabellen presenterar bara de fem först angivna lexikaliska enheter i informanternas svar. De lexikaliska enheter som finns i bildordboken *Hullunkurinen kuvasanakirja* är i **fetstil** och likadana svar mellan informanterna är understrukna. Verb står i *kursiv*. De lexikaliska enheterna med asterisk (*) återfinns i bildordboken som delar av sammansättningar. De lexikaliska enheterna med samma eller liknande betydelse men en annan variant i Mauri Kunnas bildordbok är **turkosfärgade**. De lexikaliska enheterna med en och samma form men med en annan betydelse är **lilafärgade**.

Teman	De fem första lexikaliska enheterna per tema				
Siffror	<u>ett</u> – <u>ett</u> <u>ett</u> <u>ett</u> summa <u>ett</u> <u>1</u>	<u>två</u> – <u>två</u> <u>två</u> <u>två</u> decimal <u>två</u> <u>2</u>	<u>tre</u> – <u>tre</u> <u>tre</u> <u>tre</u> räknesätt <u>tre</u> <u>3</u>	<u>fyra</u> – <u>fyra</u> <u>fyra</u> <u>fyra</u> <u>tre</u> <u>fyra</u> <u>4</u>	<u>fem</u> – <u>fem</u> <u>fem</u> <u>fem</u> <u>fyra</u> <u>fem</u> <u>5</u>
Saker som brummar	<u>bil*</u> <u>bil*</u> <u>bil*</u> <u>bil*</u> <u>motorcykel</u> <u>maskin</u> tv	<u>buss</u> <u>gräsklippare</u> <u>moped</u> <u>moped</u> <u>humla</u> <u>bil*</u> ugn bormaskin	<u>traktor</u> <u>traktor</u> <u>geting</u> <u>buss</u> <u>motorcykel</u> <u>motorbåt</u>	<u>motorcykel</u> <u>motorcykel</u> <u>broms</u> <u>traktor</u> <u>båt*</u> <u>traktor</u>	<u>lastbil</u> prutt björn <u>lastbil</u> <u>lastbil</u>
Bilar	<u>personbil</u> <u>vindrutetorkare</u> <u>paketbil</u> <u>säkerhetsbälte</u> <u>broms</u> <u>farmare</u> <u>åka</u> <u>cykel</u>	<u>lastbil</u> <u>blinkers</u> <u>lastbil</u> <u>vindruta</u> <u>gas*</u> <u>coupe</u> <u>paus</u> <u>formula</u>	<u>taxibil</u> <u>växelspak</u> <u>ratt</u> <u>framsäte</u> <u>kona</u> <u>hatchback</u> <u>sova</u> <u>bil-båt</u>	<u>ambulans</u> <u>säkerhetsbälte</u> <u>avgas</u> <u>däck</u> <u>lampor*</u> <u>diesel</u> <u>packa</u>	<u>brandbil</u> <u>motor</u> <u>säkerhetsbälte</u> <u>växelspak</u> <u>motor</u> <u>bensin</u> <u>resa</u>
Mitt rum	<u>säng</u> <u>säng</u> <u>säng</u> <u>säng</u>	<u>bord*</u> <u>krukväxt</u> <u>skattkista</u> <u>kudde</u>	<u>stol*</u> <u>gardiner</u> <u>leksaker*</u> <u>böcker</u>	<u>fönster</u> <u>klädskap</u> <u>färgpennor</u> <u>leksaker*</u>	<u>lampa</u> <u>skrivbord</u> <u>bok</u> <u>fönster</u>

Teman	De fem första lexikaliska enheterna per tema				
	TV <u>säng</u> <u>säng</u> <u>säng</u>	<u>säng</u> <u>skrivbord</u> <u>bord*</u> dockor	<u>stol*</u> <u>bokhylla</u> sova	garderob lampa leka	<u>nattbord</u> <u>skräpkorg</u> privat
På resande fot	<u>tåg*</u> <u>resväska</u> <u>flygplan</u> <u>tåg*</u> <u>flygplats</u> <u>flygplan</u> <u>flygplan</u> tält	<u>flygplan</u> <u>tåg*</u> <u>tåg*</u> <u>biljett</u> <u>buss</u> <u>tåg*</u> land	<u>resväska</u> <u>hotell</u> <u>resväska</u> <u>väska</u> <u>tåg*</u> <u>buss</u> hav	<u>buss</u> <u>pass</u> kontinent packa huvudstäder färja moln	<u>båt*</u> språk planera <u>pass</u> <u>båt*</u> kultur
Semester	<u>strand</u> stränder glädje <u>strand</u> sevärdheter <u>sol*</u> fritid flygplan	<u>simdräkt</u> picknik <u>sol*</u> <u>glass</u> Unesco <u>strand</u> ledigt hotell	<u>sol*</u> <u>glass</u> slalom bada <u>badstrand</u> sportlov idrott* <u>strand</u>	<u>resväska</u> <u>skidor*</u> vandring simma <u>sol*</u> sommarlov lugnt	<u>glass</u> skridskor <u>badstrand</u> skratta museer dykning <u>båt*</u>
Väder och tid	regnar regnbåge vinter <u>regn</u> moln <u>sol*</u> <u>klocka</u> kväll	snöar <u>åska</u> vår solsken <u>regn</u> <u>klocka</u> dag natt	solen <i>skiner</i> tornado sommar uppehåll dimma <u>regn</u> natt middag	blåser norrsken höst storm årstider moln <u>regn</u> <u>regn</u>	molnigt snöstorm <u>klockan</u> <u>åska</u> timme storm <u>sol*</u> snö*
Rymden	<u>solen*</u> planeter planet stjärnor* planet stjärna <u>sol*</u> astronaut	stjärnor* satelliter vintergatan planet asteroid planet planet månen	jorden astronauter solen* asteroid meteor svart hål galax raket	rymdskepp rymdraket månen jorden stjärna galax måne satellit	astronaut galax jorden universum galax måne distans
Färger	röd fuchsia gul lila gul blå	gul azurblå röd brun grön röd	blå magenta blå grön röd grön	grön gredelin grön blå blå gul	orange svart gul lila svart

Teman	De fem första lexikaliska enheterna per tema				
	ljus transparenta material	alla <u>färger</u>			
Sjörövare	sjörövarflagga <u>skepp</u> <u>hav</u> <u>pirat</u> <u>flagga</u> <u>pirat</u> olagligt Kapten <u>Krok</u>	sjörövarskepp <u>svärd</u> <u>skepp</u> <u>träben</u> <u>kanon</u> guld*	sjörövare <u>skattkarta</u> <u>svärd</u> <u>planka</u> <u>sabel</u> <u>skepp</u>	skattkista <u>planka</u> <u>flagga</u> <u>sjörövarskepp</u> <u>krok</u> <u>flagga</u>	papegoja <u>piratflagga</u> ö papegoja <u>träben</u> <u>pistol</u>
Till sjöss	<u>havet</u> <u>kompass</u> storm <u>båt*</u> <u>remmare</u> <u>grund</u> <u>båt*</u> <u>bulkfartyg</u>	segelbåt <u>segel*</u> <u>styrbord</u> <u>vågor</u> <u>kompass</u> <u>vågor</u> <u>vatten*</u> <u>segelbåt</u>	roddbåt <u>sjömärke</u> <u>babord</u> <u>segel*</u> <u>sjökort</u> <u>sjömärke</u> <u>blåst</u> <u>motorbåt</u>	<u>motorbåt</u> <u>fyr</u> kajuta* <u>mås</u> <u>flytväst</u> <u>sjökort</u> fisk*	<u>kryssnings-</u> <u>fartyg</u> <u>flytväst</u> <u>skärgård</u> <u>kust</u> <u>SOS</u> <u>kurs</u> <u>hamn</u>
Musik	<u>piano</u> <u>noter</u> <u>dur</u> <u>piano</u> gitarr* <u>takt</u> <u>instrument</u> <u>instrument</u>	<u>trumpet</u> gitarr* <u>moll</u> <u>trumpet</u> not <u>ton</u> <u>sång</u> noter	<u>fiol</u> <u>cello</u> <u>instrument</u> <u>sjunga</u> <u>piano</u> <u>refräng</u> noter	gitarr* <u>flöjt</u> <u>sång</u> <u>visa</u> fiol <u>fortissimo</u> <u>lyssna</u>	trummor <u>trombon</u> kör trumma <u>orkester</u> <u>dacapo</u> <u>konsert</u>
Spöken	– – <u>vind</u> <u>skrämmande</u> <u>själ</u> <u>Laban</u> <u>existerar inte</u> <u>roliga spöken</u>	– – <u>rädsla</u> <u>spännande</u> <u>rädd</u> <u>ande</u> <u>hungriga spöken</u>	– – <u>fantasi</u> <u>gömma</u> <u>genom-</u> <u>skinligt</u> <u>genomskinlig</u>	– – <u>spökhistoria</u> <u>försvinna</u> <u>spökhus</u> <u>död</u>	– – <u>vän</u> <u>rädd</u> <u>spöka</u> <u>lakan</u>
På jobbet	<u>kontor</u> <u>kontor</u> vardag <u>kostym</u> <u>lön</u>	<u>sjukhus</u> <u>dator</u> chef chef	<u>matbutik</u> <u>lön</u> <u>arbetskamrat</u> <u>byggplats</u>	buss <u>kollega</u> <u>lunch</u> <u>kontor</u>	<u>skola</u> <u>kontor</u> <u>möte</u> <u>föreläsare</u>

Teman	De fem första lexikaliska enheterna per tema				
	<u>chef</u> pengar* pappersarbete	<u>dator</u> <u>arbete</u> mekanikarbeten	<u>lön</u> ledigt på telefon	<u>arbetstid</u> resa	<u>semester</u> <u>dag</u>
Medeltiden	<u>svärd</u> tornerspel historia <u>svärd</u> riddare duell dåtid kyrka	<u>rustning</u> ringbrynja vapen <u>borg</u> <u>slott</u> krig <u>slott</u> <u>borg</u>	häst* vallgrav käril prinsessa <u>kung</u> konst <u>kung</u> ”kaakinpuu”	sköld bard smycken <u>hjärte</u> <u>drottning</u> byggnad <u>drottning</u> gris på pinne	<u>borg</u> palissad <u>kyrka</u> <u>slott</u> <u>bonde</u> <u>kläder</u> <u>bonde</u>
Friidrott	<u>springa</u> <u>häcklöpning</u> <u>höjdhopp</u> <u>springa</u> sprint <u>spjutkastning</u> <u>sport</u> <u>springa</u>	<u>hoppa längd</u> <u>kulstötning</u> <u>löpning</u> <u>hoppa höjd</u> <u>längdhopp</u> <u>höjdhopp</u> idrott*	<u>hoppa höjd</u> <u>höjdhopp</u> <u>spjutkastning</u> <i>kasta spjut</i> <u>diskus</u> <u>löpning</u> <i>hälsa</i>	<i>stöta kula</i> <u>diskus</u> <u>häcklöpning</u> <u>längdhopp</u> <u>kulstötning</u> <u>längdhopp</u> <u>springa</u>	– <u>längdhopp</u> <u>längdhopp</u> stafett <u>höjdhopp</u> <u>kulstötning</u> <i>hoppa</i>
Sport	<u>fotboll</u> fälttävlan <u>ridning</u> <i>klättra</i> <u>fotboll</u> <u>ishockey</u> <u>sport</u> geocatching	<u>korgboll</u> <u>ishockey</u> <u>konståkning</u> <u>fotboll</u> <u>ishockey</u> <u>fotboll</u> gren <u>ridning</u>	<u>tennisracket</u> <u>karate</u> <u>fotboll</u> <u>springa</u> <u>boxning</u> <u>korgboll</u> boll*	<u>rullskridskor</u> fäktning curling <i>leka</i> judo <u>boxning</u> <u>springa</u>	cykel tyngdlyftning cykling <i>simma</i> motorsport dans <i>hoppa</i>
Julsyslor	<i>baka pepparkakor</i> julgranshämtning <u>matlagning</u> <i>baka</i> <u>julkort</u> <u>julgran</u> <u>ledigt</u> pepparkaka	<i>pyssla</i> julstädning <u>pynta</u> <i>klä granen</i> <u>julpynt</u> <u>present</u> <u>matlagning</u> <i>städa</i>	<u>dekorera</u> <u>julgranen</u> julkak <u>dekorera</u> <i>sjunga</i> <u>städning</u> skinka <u>pynta</u>	<u>paketera</u> <u>presenter</u> <u>julpynta</u> hemlighet <i>fira</i> jul bock julfred <u>städa</u>	<i>baka</i> <i>lussebullar</i> ljusstöpning julsång <u>paketera</u> <u>julstjärnor</u> <u>julgröt</u> lugnt
Jul	<u>pepparkaka</u> <u>julgran</u> <u>jultomten</u> <u>julgran</u> <u>skinka</u> <u>julgubbe</u>	<u>julklapp</u> girlanger <u>julklappar</u> <u>julgubben</u> <u>familj</u> <u>julgran</u>	<u>julgran</u> <u>julmat</u> <u>julmat</u> <u>renar*</u> <u>julgran</u> <u>presen</u>	<u>jultomte</u> <u>risgrynsgröt</u> <u>vinter</u> tomtar <u>julpynt</u> julstjärna	<u>risgrynsgröt</u> <u>julklappar</u> gemenskap <u>snö</u> paket <u>skinka</u>

Teman	De fem första lexikaliska enheterna per tema				
	<u>religion</u> böcken	<u>historia</u> tomte*	<u>matlagning</u> klapp*	<u>presenter</u>	traditioner
Kropp och kläder	<u>huvud</u> <u>basker</u> hjärna <u>byxor</u> <u>arm</u> <u>byxor</u> <u>kropp</u> <u>kjol</u>	<u>arm</u> dedora <u>hjärta</u> <u>kjol</u> <u>ben</u> * <u>blus</u> klädplagg <u>byxor</u>	<u>hand</u> * kilt buk / <u>mage</u> <u>strumpor</u> axlar <u>kjol</u> <u>hatt</u> hårspanne	<u>fot</u> <u>fluga</u> extremiteter / <u>arm</u> ar och <u>ben</u> <u>tröja</u> * <u>byxor</u> t-skjorta <u>skor</u> solglasögon	<u>ben</u> * afton- <u>klänning</u> mat- smältnings- kanalen <u>jacka</u> * <u>skjorta</u> <u>lippis</u> handskar <u>hatt</u>

Bilaga 4. Temanans relevans och angelägenhetsgrad enligt studiens informanter

A = Informant A = en kvinnlig informant

B = Informant B = en kvinnlig informant

C = Informant C = en kvinnlig informant

D = Informant D = en kvinnlig informant

E = Informant E = en manlig informant

F = Informant F = en manlig informant

G = Informant G = en manlig informant

H = Informant H = en manlig informant

Numret i olika färger refererar till varje informants svar på angelägenhetsgraden av temana.

Temana	Relevant	Inte relevant	Angelägenhetsgrad
Siffror	ABCDEFGH	H	52111
Saker som brummar	AEH	BCDFG	42
Bilar	ADE	BCFGH	
Mitt rum	ABCDEG	FH	334
På resande fot	ACDEFH	BG	153
Semester	ABCDG	EFH	2
Väder och tid	ABCDEFGH		52224
Rymden	ACDEGH	BF	5
Färger	ACDEGH	BF	2443
Sjörövare	C	ABDEFGH	
Till sjöss	BCDEFH	AG	
Musik	ABCDEFGH	H	445
Spöken		ABCDEFGH	
På jobbet	BCDFGH	AE	51
Medeltiden	ABCD	EFHG	
Friidrott	EGH	ABCDF	
Sport	ACDEFG	BH	33
Julsysslor	BDEFH	ACG	
Jul	ADEFH	BCG	
Kropp och kläder	ABCDEGH	F	1315

Bilaga 5. Frekvens av lexikaliska enheter per tema angivna av informanterna jämfört med Mauri Kunns bildordbok

Notera: De lexikaliska enheter som finns i bildordboken *Hullunkurinen kuvasanakirja* är i **fetstil**. Siffrorna refererar till frekvenser (f) av lexikaliska enheter i informanternas svar. Adjektiv har understrukits. Verb står i *kursiv*. De lexikaliska enheter som finns i Mauri Kunns bildordbok men under ett annat tema är **gul**färgade. Lexikaliska enheter som är delar av sammansättningar eller återfinns i en annan form är **orange**färgade. De lexikaliska enheterna med samma eller liknande betydelse men en annan variant i Kunns bildordbok är **blå**färgade. De lexikaliska enheterna i samma form men med en annan betydelse är **lila**färgade. De lexikaliska enheter som återfinns under flera olika teman i boken är **röd**färgade.

Siffror	f	Saker som brummar	f	Bilar	f	Mitt rum	f
tre	7	bil	6	säkerhetsbälte	3	säng	8
fyra	7	motorcykel	4	lastbil	2	bord	2
ett	6	traktor	4	motor	2	skrivbord	2
två	6	lastbil	3	växelspak	2	fönster	2
fem	6	buss	3	ratt	2	lampa	2
sex	1	moped	2	ambulans	1	leksaker(er)	2
sju	1	gräsklippare	1	avgas	1	stol	2
åtta	1	borrmaskin	1	bensin	1	bok / böcker	2
nio	1	broms	1	bil-båt	1	bokhylla	1
tio	1	båt	1	blinkers	1	dockor	1
summa	1	björn	1	brandbil	1	färgpennor	1
decimal	1	geting	1	broms	1	garderob	1
räknesätt	1	humla	1	coupe	1	gardiner	1
<i>räkna</i>	1	maskin	1	cykel	1	klädskåp	1
matematik	1	motorbåt	1	diesel	1	krukväxt	1
+	1	prutt	1	däck	1	kudde	1
-	1	tv	1	el	1	<i>leka</i>	1
äppel kalkulus	1	ugn	1	farmare	1	nattbord	1
				formula	1	privat	1
				framsäte	1	skattkista	1
				gas	1	skräpkorg	1
				hatchback	1	<i>sova</i>	1
				hybrid	1	<i>städa</i>	1
				kona	1	TV	1
				lampor	1		
				<i>packa</i>	1		
				paketbil	1		
				paus	1		
				personbil	1		
				polisbil	1		
				<i>resa</i>	1		
				stopp	1		
				<i>sova</i>	1		
				taxibil	1		
				vindruta	1		
				vindrutetorkare	1		
				växel	1		
				<i>åka</i>	1		

På resande fot	f	Semester	f	Väder och tid	f	Rymden	f
tåg	6	strand / stränder	5	regn	5	planet(er)	6
flygplan	4	sol	4	klocka(n)	3	galax	4
resväska	3	glass	3	snö	3	måne(n)	4
buss	3	badstrand	2	storm	2	stjärna / stjärnor	4
pass	2	bada	1	höst	2	astronaut(er)	3
båt	2	båt	1	moln	2	jorden	3
biljett	2	dykning	1	natt	2	sol(en)	3
flygplats	1	flygplan	1	sol	2	asteroid	2
färja	1	fritid	1	sommar	2	(rymd)raket	2
hav	1	glädje	1	vinter	2	satellit(er)	2
hotell	1	hotell	1	vår	2	svart hål	2
huvudstäder	1	idrott	1	åska	2	distans	1
kontinent	1	ledigt	1	blåser	1	ljus	1
kultur	1	lugnt	1	dag	1	meteor	1
land	1	maträtter från olika länder	1	dimma	1	rymdskepp	1
moln	1	museer	1	hurrikan	1	vintergatan	1
packa	1	picknik	1	höst	1	universum	1
planera	1	resväska	1	kallt	1		
språk	1	sevärdheter	1	kläder	1		
tält	1	simdräkt	1	kväll	1		
visum	1	simma	1	middag	1		
väska	1	skidor	1	minut	1		
		skratta	1	molnigt	1		
		skridskor	1	norrsken	1		
		slalom	1	regnar	1		
		sommarlov	1	regnbåge	1		
		sportlov	1	sekund	1		
		Unesco	1	smartwatch	1		
		vandring	1	snöar	1		
				snöstorm	1		
				solen skiner	1		
				soligt	1		
				solsken	1		
				sommar	1		
				timme	1		
				tornado	1		
				uppehåll	1		
				varmt	1		
				vind	1		
				årstider	1		

Färger	f	Sjörövare	f	Till sjöss	f	Musik	f
grön	5	(sjörövar)skepp	5	båt	2	not(er)	4
gul	5	flagga	3	flytväst	2	gitarr	3
blå	5	papegoja	3	kompass	2	instrument	3
röd	4	kanon	2	motorbåt	2	piano	3
svart	4	pirat	2	roddbåt	2	fiol	2
lila	3	planka	2	segel	2	sång	2
vit	3	svärd	2	segelbåt	2	trumma / trummor	2
alla färger	1	träben	2	sjökort	2	trumpet	2
azurblå	1	guld	1	sjömärke	2	cello	1
brun	1	hav	1	vågor	2	dacapo	1
fuchsia	1	Kapten Krok	1	babord	1	dur	1
gredelin	1	krok	1	blåst	1	flöjt	1
ljus	1	olagligt	1	bulkfartyg	1	fortissimo	1
magenta	1	piratflagga	1	fisk	1	koncert	1
orange	1	pistol	1	fyr	1	kör	1
transparenta material	1	sabel	1	grund	1	lyssna	1
		sjörövare	1	hamn	1	moll	1
		sjörövarflagga	1	havet	1	orkester	1
		skattkarta	1	kajuta	1	refräng	1
		skattkista	1	kryssningsfartyg	1	sjunga	1
		ö	1	kurs	1	skala	1
				kust	1	takt	1
				lastfartyg	1	ton	1
				mås	1	trombon	1
				remmare	1	visa	1
				skärgård	1		
				SOS	1		
				storm	1		
				styrbord	1		
				vatten	1		

Spöken	f	På jobbet	f	Medeltiden	f	Friidrott	f
<u>genomskinlig(t)</u>	2	kontor	4	borg	3	längdhopp	5
<u>rädd</u>	2	chef	3	slott	3	höjdhop	4
<u>hungriga/roliga spöken</u>	2	lön	3	bonde	2	springa	4
<u>ande</u>	1	arbetstid	2	drottning	2	kulstötning	3
<u>död</u>	1	dator	2	kung	2	diskus	2
<u>existerar inte</u>	1	arbete	1	kyrka	2	<i>hoppa höjd</i>	2
<u>fantasi</u>	1	arbetskamrat	1	svärd	2	häcklöpning	2
<u>försvinna</u>	1	buss	1	bard	1	löpning	2
<u>gömma</u>	1	byggplats	1	byggnad	1	spjutkastning	2
<u>Laban</u>	1	dag	1	duell	1	<i>hoppa</i>	1
<u>lakan</u>	1	fabrik	1	dåtid	1	<i>hoppa längd</i>	1
<u>rädsla</u>	1	forskare	1	gris på pinne	1	hälsa	1
<u>själ</u>	1	kollega	1	historia	1	idrott	1
<u>skrämmande</u>	1	kostym	1	hjärte	1	<i>kasta spjut</i>	1
<u>spännande</u>	1	ledigt	1	häst	1	sport	1
<u>spöka</u>	1	lunch	1	”kaakinpuu”	1	sprint	1
<u>spökhistoria</u>	1	matbutik	1	kläder	1	stafett	1
<u>spökhuis</u>	1	mekanikarbeten	1	konst	1	<i>stöta kula</i>	1
<u>vind</u>	1	möte	1	krig	1		
vän	1	pappersarbete	1	kärl	1		
		pengar	1	palissad	1		
		på telefon	1	prinsessa	1		
		resa	1	riddare	1		
		restaurang	1	ringbrynja	1		
		semester	1	rustning	1		
		sjukhus	1	sköld	1		
		skola	1	smycken	1		
		vardag	1	tornerspel	1		
				vallgrav	1		
				vapen	1		

Sport	f	Julsysslor	f	Jul	f	Kropp och kläder	f
fotboll	5	(jul)pynta	3	julgran	5	byxor	5
ishockey	3	dekorerera (julgranen)	2	julklapp(ar)	3	arm(ar)	3
boxning	2	(jul)städning	2	julgubbe(n)	2	ben	3
korgboll	2	matlagning	2	julmat	2	kjol	3
ridning	2	paketera (presenter)	2	jultomte(n)	2	(afton)klänning	2
springa	2	städa	2	present(er)	2	buk / mage	2
boll	1	baka	1	risgrynsgröt	2	hatt	2
curling	1	baka lussebullar	1	skinka	2	jacka	2
cykel	1	baka pepparkakor	1	tomte / tomtar	2	sko(r)	2
cykling	1	fira	1	bock(en)	1	strumpa / strumpor	2
dans	1	hemlighet	1	familj	1	tröja	2
fäktning	1	julbak	1	gemenskap	1	axlar	1
fälttävlan	1	julbock	1	girlanger	1	basker	1
geocatching	1	julfred	1	historia	1	blus	1
gren	1	julgran	1	julpynt	1	dedora	1
hoppa	1	julgranshämtning	1	julstjärna	1	extremiteter	1
judo	1	julgröt	1	klapp	1	fluga	1
karate	1	julkort	1	matlagning	1	fot	1
klättra	1	julpynt	1	paket	1	hand	1
konståkning	1	julstjärnor	1	pepparkaka	1	handskar	1
leka	1	julsång	1	religion	1	hjärna	1
motorsport	1	klä granen	1	renar	1	hjärta	1
rullskridskor	1	ledigt	1	snö	1	huvud	1
simma	1	ljusstöpning	1	traditioner	1	hårspanne	1
sport	1	lugnt	1	vinter	1	kilt	1
tennisracket	1	pepparkaka	1			klädplagg	1
tyngdlyftning	1	present	1			kropp	1
		pyssla	1			lippis	1
		sjunga	1			matsmältningskanalen	1
		skinka	1			mössa	1
						rumpa	1
						skjorta	1
						solglasögon	1
						t-skjorta	1
						vantar	1

Bilaga 6. Sammanfattning av informanternas svar på enkätfrågorna

A = Informant A = en kvinnlig informant

B = Informant B = en kvinnlig informant

C = Informant C = en kvinnlig informant

D = Informant D = en kvinnlig informant

E = Informant E = en manlig informant

F = Informant F = en manlig informant

G = Informant G = en manlig informant

H = Informant H = en manlig informant

Notera: De lexikaliska enheter som finns i bildordboken *Hullunkurinen kuvasanakirja* är i **fetstil** och likadana svar mellan informanterna har understrukits. Verb står i *kursiv*. De lexikaliska enheterna med samma eller likadan betydelse men en annan variant i Mauri Kunnas bildordbok är **turkosfärgade**.

Infor- mant	Relevanta teman	Språk	Bilder	De viktigaste lexikaliska enheterna	Top 5
A	För ett litet barn: kläder, mat, vanliga saker eller möbler som finns hemma	<u>Svenska</u> Till ett större barn (5–7 år) skulle jag kunna ha en bildordbok på <u>engelska /</u> <u>franska.</u>	<u>Ritade,</u> <u>färggranna</u> och <u>tydliga.</u>	Tröja, byxor, jacka, strumpor, skor, vantar, mössa, mjölk, banan, äpple, bröd, gurka, tomat, ost, glas, tallrik, bord, stol, säng, gaffel, kniv, sked	1. <u>Kropp och kläder</u> 2. <u>Färger</u> 3. <u>Mitt rum</u> 4. <u>Saker som brummar</u> 5. <u>Siffror</u>
B	<u>Matlagning, djur</u> och <u>natur</u>	<u>Finska,</u> <u>svenska,</u> <u>engelska</u>	<u>Vackra,</u> <u>tecknade bilder:</u> <u>färgpenna</u> eller akvarell		
C	<u>Djur och natur,</u> <u>sociala relationer,</u> lekar och hobbyn, geografi och olika kulturer, <u>matlagning,</u> alfabetet, <u>siffror,</u> anatom	<u>Svenska</u> och / eller <u>finska</u>	<u>Vackra</u> och <u>färggranna</u> bilder som tar i beaktande barnets ålder och utvecklingsnivå (till exempel <u>tillräckligt</u> <u>tydliga</u> och <u>enkla</u> för yngre barn)	Jag tar två av ovannämnda teman som exempel; Djur och natur: namnen på olika <u>djur</u> , namnen på olika <u>träd</u> , namnen på olika årstider och <u>väder-</u> <u>fenomen</u> , klimatförändring, skogskötare Sociala relationer: <u>vän</u> , namnen på olika familje- relationer, namnen på olika känslotillstånd, bråk, överenskommelse, förlåtelse	1. <u>På resande fot</u> 2. <u>Siffror</u> 3. <u>Kropp och kläder</u> 4. <u>Färger</u> 5. <u>Väder och tid</u>
D	Naturen Världen, olika nationaliteter	<u>Svenska</u> och / eller <u>finska</u>	<u>Färggranna</u> och roliga	<u>Sjö,</u> skog, miljö, <u>skydda,</u> <i>ta hand om,</i> <u>njuta,</u> länder, nationaliteter, hudfärger, kulturer, kläder, språk, <u>vänner,</u> glada, likadana, olika	1. <u>Kropp och kläder</u>

					2. Semester 3. Mitt rum 4. Färger 5. Rymden
E	Vardagliga saker och vanliga tekniska saker T.ex. Köksredskap, mat, namn på blommor / träd, olika fordon samt deras delar, kroppens delar, olika djur, naturfenomen, rymden, sport, religion /mytologi etc.	Svenska – finska samt svenska – engelska Nytta finns det ändå med översättning mellan alla språk.	Ritade bilder med intressant stil och färggrann palett	Enkla ord som: spis, planet, hjul, motor, ris, björk, gräs, vatten, norrsken, ben, armar, stekpanna, fotboll, boxning, björn, må, koll.	1. Siffror 2. Väder och tid 3. Färger 4. Musik 5. På resande fot
F	Aktuella teman som naturen, internationellt tänkande, antirasism osv.	Både på svenska och finska, och gärna på engelska också. Det är hela tiden viktigare att kunna engelska utöver de egna modersmålen.	Färggranna, lätt förståeliga, enkla	Natur, återvinning, avgas, förorening, vatten, hav, djur, växter, land, jordglob	1. Siffror 2. Väder och tid 3. Sport 4. Musik 5. På jobbet
G	Familj, vänner, mat, djur, väder, tid, vetenskap	Svenska / engelska, finska / engelska, finska / svenska	Riktiga fotografier, färggranna	hund, katt, klocka, natt, dag, vetenskap, regn, snö, sol, månen, matlagning	1. Siffror 2. Väder och tid 3. Sport 4. Mitt rum 5. Musik
H	Saker som är svåra att förklara utan bilder. T.ex. tandläkarbesök & sjukhus, mamma & pappa på jobb, rymdsaker, Jorden	fin / swe	tecknade bilder är enklare att få med det relevanta eller kombination med tecknade utplock från verkliga bild.	bäddavdelning, lekpark, bilskötsel, hästskötsel, Jorden, undervatten (ubåt, snäckor, fisk)	1. På jobbet 2. Saker som brummar

					3. <u>På resande fot</u>
					4. <u>Väder och tid</u>
					5. <u>Kropp och kläder</u>

Lyhennelmä

Tutkimuksen tausta, tavoite ja tutkimuskysymykset

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Mauri Kunnaksen kuvasanakirjaa ja nuorten aikuisten käsityksiä ideaalista kuvasanakirjasta. Kuvasanakirja määritellään sanakirjaksi, joka kuvailee eri ilmiöitä kuvia ja sanallisia ilmaisuja apuna käyttäen. Mauri Kunnaksen kuvasanakirja on esimerkki kaksikielisestä kuvitetusta sanakirjasta, joka koostuu sekä suomeksi että ruotsiksi annetuista leksikaalisista yksiköistä ja niitä esittävistä kuvista.

Sanasto on moniulotteinen ilmiö, jonka vuoksi *sana* voidaan määritellä useammalla tavalla. Anwardin ja Linellin (1976: 77) mukaan termiä *leksikaalinen yksikkö* voidaan käyttää viittaamaan sekä yksittäisiin sanoihin, yhdyssanoihin, sanaliittoihin että sanaryppäisiin. Koska tässä ja aiemmassa Mauri Kunnaksen kuvasanakirjaa koskevassa tutkimuksessa (Laiho 2017) tutkittu sanasto ei koostu ainoastaan yksittäisistä sanoista (*lemma*) vaan myös yhdyssanoista (*sammansättningar*) ja sanaryppäistä (*flerordsenheter*), viitataan näihin kaikkiin termillä leksikaalinen yksikkö (*leksikalisk enhet*). Kun leksikaalisella yksiköllä on kaksi tai useampia merkityksiä, jotka esiintyvät sanakirjassa saman hakusanan alla, viitataan niihin termillä *polyseemi*. *Homonyymit* määritellään sen sijaan leksikaalisiksi yksiköiksi, joilla on sama kirjoitus- tai ääntämisasu mutta eri merkitykset (vrt. Börestam & Huss 2001: 14). Kun kahden sanan merkitykset muistuttavat toisiaan, puhutaan *synonyymeistä*. Svensén (2004: 268–269) jakaa *synonyymit* denotatiivisen merkityksen, konnotatiivisen merkityksen ja pragmaattisten ominaisuuksien perusteella *täydellisiin eli absoluuttisiin synonyymeihin* (*fullständiga synonymer*) sekä *osittaissynonyymeihin* (*närsynonymer*). Yhdessä nämä keskeiset termit muodostavat tämän tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen.

Tutkimuksen päätavoite on selvittää, miten Mauri Kunnaksen kuvasanakirja vastaa informanttien kuvailemaa ideaalia kuvasanakirjaa sekä kielellisesti että visuaalisesti. Tutkimus täyttää omalta osaltaan myös tutkimusaukkoa suomalaisten kuvasanakirjojen tutkimuksessa. Aiemmista, pääasiassa Mauri Kunnaksen kuvakirjojen käännöksiin (ks. mm. Laaksonen 1997; Nuppula 2008; Kylmänen 2013) rajoittuneista tutkimuksista poiketen tämä tutkimus keskittyy aiemman tutkimuksen (Laiho 2017) tapaan Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan sisällön analyysiin. Lisäksi se tarjoaa mielenkiintoista tietoa nuorten suomenruotsalaisten aikuisten ideaalille kuvasanakirjalle asettamista odotuksista.

Tutkimus pyrkii vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitkä leksikaaliset yksiköt esiintyvät sekä Mauri Kunnaksen teoksessa *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi* että nuorten suomenruotsalaisten aikuisten kyselyvastauksissa?
2. Mitkä teemat sisältävät eniten yhteisiä leksikaalisia yksiköitä Kunnaksen kirjaa ja kyselyvastauksia verrattaessa?
3. Mitkä teemat, leksikaaliset yksiköt ja millaiset kuvat kuuluvat informanttien mukaan ideaaliin kuvasanakirjaan, ja miten vastaukset vastaavat Mauri Kunnaksen kuvasanakirjaa?

Tutkimusaineisto ja menetelmät

Tutkimuksen aineisto koostuu Mauri Kunnaksen (2013a) teoksesta *Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi* sekä kahdeksan informantin kyselylomakevastauksista koskien ideaalia kuvasanakirjaa. Otavan kustantama ja vuonna 2013 julkaistu Mauri Kunnaksen kuvasanakirja koostuu yhteensä kahdestakymmenestä teemasta, jotka ovat ensimmäistä teemaa lukuun ottamatta kirjan lukuja. Kuvasanakirjan kuvitukset perustuvat Mauri Kunnaksen aiemmin julkaistujen, lapsille suunnattujen kuvakirjojen kuviin.

Tutkimus keskittyy ensisijaisesti siihen, miten informantit arvioivat Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan teemoja, leksikaalisia yksiköitä ja kuvia. Informanttien vastauksia verrataan kirjan sisältöön, ja tämän perusteella tehdään johtopäätöksiä siitä, miten Mauri Kunnaksen kuvasanakirja vastaa informanttien ideaalille kuvasanakirjalle asettamia odotuksia. Koska kyseessä on kaksikielinen kuvasanakirja, on informanteiksi valittu samaan ikäluokkaan kuuluvia, sekä suomea että ruotsia puhuvia, kaksikielisiä aikuisia, joiden äidinkieli on ruotsi. Aineisto on kerätty lähettämällä kyselylomakkeet informanteille sähköpostitse, ja informanttien vastaukset on kerätty vuoden 2019 ja 2020 taitteessa. Vaikka kyselylomakkeen kysymykset pohjautuvat Mauri Kunnaksen kuvasanakirjaan, eivät informantit ole olleet siitä tietoisia kysymyksiin vastatessaan.

Tässä tapaustutkimuksessa käytetyt tutkimusmenetelmät ovat pääosin laadullisia, mutta tutkimuksessa on myös määrällisiä piirteitä. Informanttien mainitsemien leksikaalisten yksiköiden yleisyyden ja kuvasanakirjassa esiintyvien teemojen relevanttiuden kartoittamiseen on käytetty lukumääriä, kun taas kuvasanakirjan muuta sisältöä sekä informanttien avoimien kysymyksien vastauksissa mainitsemia ideaalin kuvasanakirjan piirteitä on lähestytty

laadullisesti. Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan teemoja ja niissä esiintyviä leksikaalisia yksiköitä on verrattu informanttien mainitsemiin leksikaalisiin yksiköihin.

Informanttien leksikaalisia yksiköitä koskevat vastaukset on jaettu kolmeen eri kategoriaan: *kuvasanakirjan kanssa yhtenäisiin leksikaalisiin yksiköihin, osittain yhtenäisiin leksikaalisiin yksiköihin* ja *ei kuvasanakirjasta löytyviin leksikaalisiin yksiköihin*. Ensimmäiseen kategoriaan kuuluvat kaikki ne vastaukset, jotka ovat identtisiä Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan leksikaalisten yksiköiden kanssa ja jotka löytyvät kirjasta joko saman tai jonkin toisen teeman alta. Toinen kategoria koostuu niistä leksikaalisista yksiköistä, jotka löytyvät vain osittain kuvasanakirjasta, esimerkiksi osana yhdyssanoja. Jos vastineet muistuttavat joko muotonsa (esimerkiksi homonyymit ja polyseemit) tai merkityksensä (esimerkiksi synonyymit) perusteella kuvasanakirjan leksikaalisia yksiköitä, luokitellaan ne myös osaksi tätä kategoriaa. Kolmanteen kategoriaan kuuluvat sen sijaan kaikki ne leksikaaliset yksiköt, jotka eivät löydy Mauri Kunnaksen kuvasanakirjasta. Koska tämä tutkimus keskittyy vertailemaan Kunnaksen kuvasanakirjan ja informanttien vastausten kanssa yhteisiä leksikaalisia yksiköitä, on nämä kolmannen kategorian yksiköt jätetty pois analyysistä.

Tutkimusaiheen rajaamiseksi kaikkia kyselylomakkeen kysymyksiä ei ole analysoitu, vaan tutkimukseen on otettu mukaan vain niiden kysymysten vastaukset, jotka suoranaisesti vastaavat tutkielman tutkimuskysymyksiin.

Tutkimustulokset

Mauri Kunnaksen kuvasanakirja koostuu yhteensä kahdestakymmenestä teemasta, jotka ovat *Numerot, Menopelit, Autoilu, Minun huoneeni, Matkailu, Loma, Sää ja aika, Avaruus, Värit, Merirosvot, Merellä, Musiikki, Aaveet, Ammatit, Keskiaika, Yleisurheilu, Urheilu, Joulupuuhiia, Joulu sekä Vartalo ja vaatteet*. Kuvasanakirja sisältää 606 leksikaalista yksikköä, ja ne jakautuvat melko epätasaisesti näiden kahdenkymmenen teeman kesken.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että eniten yhteisiä leksikaalisia yksiköitä informanttien vastausten ja Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan väliltä löytyy teemojen *Vartalo ja vaatteet, Sää ja aika, Merirosvot, Numerot* ja *Autoilu* alta. Yhteensä 148 leksikaalista yksikköä, eli lähes neljäsosa Kunnaksen kuvasanakirjan leksikaalisista yksiköistä, on yhteisiä informanttien kyselyvastauksissa mainitsemiensa leksikaalisten yksiköiden kanssa. Näiden kuvasanakirjan ja informanttien vastausten kanssa yhteisten leksikaalisten yksiköiden joukossa on muun muassa numerot yhdestä kymmeneen, erilaisia autonosia, ajoneuvoja ja kulkuvälineitä, huonekaluja,

luonnonilmiöitä ja vuorokaudenaikoja, värejä, meri-, avaruus- ja jouluaiheista sanastoa, soittimia, urheilulajeja ja -varusteita sekä ruumiinosia ja vaatteita. Suurin osa näistä informanttien mainitsemista leksikaalisista yksiköistä löytyy kuvasanakirjasta teeman *Vartalo ja vaatteet* alta, kun taas vähiten yhteisiä leksikaalisia yksiköitä löytyy teeman *Aaveet* alta.

Verrattaessa Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan sisältöä informanttien mainitsemiin teemoihin ja leksikaalisiin yksiköihin voidaan todeta, että reilu puolet Kunnaksen kuvasanakirjan teemoista on informanttien mielestä relevantteja. Kyselyn avoimista kysymyksistä saadut tulokset osoittavat, että informantit pitävät ihanteellisen sanakirjan oleellisimpina teemoina *Luontoa, Eläimiä, Ruokaa ja ruuanlaittoa* sekä *Avaruutta*. Yllättävää on se, etteivät nämä teemat ole *Avaruutta* lukuun ottamatta erillisiä kappaleotsikoita Mauri Kunnaksen kuvasanakirjassa.

Idealille kuvasanakirjalle oleellisina leksikaalisina yksiköinä informantit pitävät numeroita, eri värejä, erilaisia ajoneuvoja ja niiden osia, kotoa löytyviä arkisia tavaroita ja huonekaluja, erilaisia luonnonilmiöitä ja vuorokaudenaikoja, avaruuteen liittyviä sanoja, erilaisia urheilulajeja ja -varusteita sekä ruumiinosia ja vaatteita. Informanttien oleellisimmiksi nimeämiensä teemojen *Luonto, Eläimet, Ruoka ja ruuanlaitto* alta löytyvät myös eri eläin- ja puulajit, vesi ja metsä, eri ruoka-aineet ja aterimet sekä ruuanlaittovälineet. Yllättävää on se, ettei kaikkia näitä informanttien oleellisiksi luokittelemia teemoja ja leksikaalisia yksiköitä kuitenkaan löydy suoranaisesti Mauri Kunnaksen kuvasanakirjasta.

Ihanteellisen kuvasanakirjan kuvien suhteen tutkittavat ovat suhteellisen yksimielisiä. Suurin osa informanteista ehdottaa, että ideaalin kuvasanakirjan kuvien tulisi olla piirrettyjä ja värikkäitä. Täten Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan kuvitukset vastaavat pitkälti informanttien odotuksia ideaalista kuvasanakirjasta, sillä kyseinen teos sisältää juurikin värikkäitä, piirrettyjä kuvia.

Pohdinta ja loppupäätelmät

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan sisältö vastaa suurelta osin informanttien ideaalia kuvasanakirjaa sekä sen kielellisen sisällön että kuvien osalta. Yli puolet Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan teemoista vaikuttaa olevan ihanteellisen kuvasanakirjan kannalta relevantteja, vaikka useat informanttien kyselyssä mainitsemista leksikaalisista yksiköistä eivät olekaan identtisiä kirjassa esiintyvien leksikaalisten yksiköiden kanssa. Informanttien mainitsemat synonyymit ja polyseemit sekä täysin poikkeavat

sanavalinnat heijastavat mahdollisesti paremmin niitä arkipäivän esineitä ja ilmiöitä, joita tutkittavat pitävät merkityksellisinä ideaalin kuvasanakirjan kannalta.

Useat Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan teemoista ovat melko samankaltaisia tai niiden sanastot ovat suhteellisen lähellä toisiaan. Täten useat leksikaaliset yksiköt ovat mainittavissa jopa useamman eri teeman kohdalla. Suurinta osaa informanttien antamista leksikaalisista yksiköistä ei kuitenkaan löydy Mauri Kunnaksen kuvasanakirjasta lainkaan. Mielenkiintoista on myös se, ettei yksikään informanteista mainitse leksikaalisia yksiköitään artikkeleilla, vaikka kirjassa leksikaaliset yksiköt esiintyvätkin artikkelien kanssa. Tämä on mahdollisesti selitettävissä sillä, että kuvasanakirjan toisessa kielessä eli suomessa ei esiinny artikkeleja.

Informanttien mainitsemien leksikaalisten yksiköiden joukossa on yksittäisten sanojen lisäksi yhdyssanojen osia sekä Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan leksikaalisten yksiköiden synonyymejä ja polyseemejä. Yksi selitys tälle voi olla se, että informantit kokevat yksinkertaisemmat yksittäiset sanat tärkeämmiksi kuin yhdyssanat, mikä käy osittain ilmi myös informanttien ideaalin kuvasanakirjan teemoja ja kuvia koskevista vastauksista. Toisaalta tutkittavien suomenruotsalaisuus voi myös olla selittävä tekijä joidenkin rinnakkaisilmausten käytölle, sillä samoihin ilmiöihin viitataan ruotsiksi osittain eri tavalla Suomessa ja Ruotsissa. Mauri Kunnaksen kuvasanakirjaan valikoituneiden sanamuotojen pohjalta voidaan olettaa, että kirjan leksikaaliset yksiköt perustuvat niin sanottuun standardiruotsiin, joka pohjautuu alun perin Ruotsissa puhuttavaan kielimuotoon. Täten Kunnaksen kuvasanakirjan voidaan katsoa olevan tarkoitettu laajemmalle kohderyhmälle, ei vain suomenruotsalaisille lukijoille tai suomenkielisille ruotsia opiskeleville.

Koska informanttien vastauksissa esiintyvien teemojen ja leksikaalisten yksiköiden määrä vaihtelee hyvin paljon, ja osa informanteista on vastannut kysymyksiin hieman vajavaisesti, on tutkimustulosten reliabiliteetin kyseenalaistaminen täysin oikeutettua. Tutkimuksen validiteetin parantamiseksi tässä tutkielmassa onkin keskitytty tarkastelemaan informanttien käsityksiä ideaalista kuvasanakirjasta vain yleisellä tasolla yksilötason analysoimisen sijaan. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan siten todeta, että käsitys ideaalista kuvasanakirjasta, sen teemoista ja sanoista on hyvin yksilöllinen. Kunnaksen kuvasanakirjasta on hyvin rajallisesti aiempia tutkimustuloksia, joten luotettavien ja paremmin yleistettävien päätelmien tekemiseksi tarvitaan uusia tutkimuksia.

Vaikka tämän tutkimuksen pienestä otannasta johtuen tutkimuksen tuloksien perusteella ei voi tehdä laajempia päätelmiä ideaalista kuvasanakirjasta, tarjoaa tutkimus mielenkiintoista materiaalia ja tuloksia, joista voi olla hyötyä opettajille, kasvattajille, oppimateriaalisuunnittelijoille ja eri kustantajille uusien, entistä paremmin käyttäjien tarpeita vastaavien kuvasanakirjojen laatimisessa. Muun muassa tutkimusryhmää kasvattamalla ja yksilötasoa tutkimalla voitaisiin tehdä entistä luotettavampia päätelmiä kuvasanakirjan teemojen ja niiden sisältämien leksikaalisten yksiköiden relevanttiudesta. Aiemman tutkimuksen (Laiho 2017) tapaan tästä tutkielmasta pois jätetyn seikkakohtaisen kuvasanakirja-analyysin ja informanttien yksilötason vastausten vertailun avulla voitaisiin tulevaisuudessa tuottaa lähdemateriaalia esimerkiksi opetuskäyttöön tarkoitettujen uusien sanakirjojen laatimiseen. Mauri Kunnaksen kuvasanakirjan lisäksi muut julkaistut kuvasanakirjat (ks. Amery 2017; Jansson & Jakobsson 2009) voivat toimia mielenkiintoisina lähteinä tulevaisuuden tutkimukselle. Useiden kuvasanakirjojen sisältöjä vertailemalla ja niitä sekä lasten että aikuisten keskuudessa testaamalla voidaan saada kattavampia tutkimustuloksia. Muun muassa ikä, kasvatus, koulutus ja sukupuoli ovat tekijöitä, jotka ovat saattaneet vaikuttaa tämän tutkimuksen tuloksiin. Tulevaisuudessa olisikin mielenkiintoista tutkia näitä ja erilaisia muita tutkimustuloksiin vaikuttavia tekijöitä tarkemmin.